

Amnesty press

NR 1 2021

ÄNNU EN MÖRDAD KVINNA

Acelya Sengül med en bild på sin mor som mördades av en manlig arbetskollega. Vi berättar om turkiska kvinnor som kämpar mot könsbaserat våld.

SIDAN 22

Håll ögonen på Mali

Otaliga grova brott har begåtts sedan konflikten i Mali inleddes 2012 och den 4 februari meddelades att människorättsorganisationerna Amnesty International, AFSC från Kanada, FIDH och maliska AMDH, med finansiering från EU ska starta ett nytt projekt för att bekämpa straffriheten i Mali.

Den 22 december 2020 överlämnades en rapport på 338 sidor till FN:s säkerhetsråd från den undersökningskommission, ledd av *Lena Sundh* från Sverige, som tillsattes av FN 2018 för att undersöka folkrättsbrott i Mali. Enligt rapporten har extrema väpnade grupper begått brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Men även Malis regeringsstyrkor anklagas för krigsförbrytelser. Kommissionen rekommenderar enligt medierapporter en specialdomstol för internationella brott som har begåtts i Mali.

Den 21 januari krävde Human Rights Watch att regeringarna i Mali och Frankrike genomför en opartisk undersökning av en fransk flygbombning i "Operation Barkhane" den 3 januari. Invånare i Bounti i centrala Mali hävdar att 19 civila män på ett bröllop dödades. Frankrike menar att omkring 30 islamistiska krigare dödades vid attacken.

Den 6 februari rapporterade TT att 150 svenska soldater tillsammans med helikoptrar och transportflygplan nu hade anlänt till Mali. De svenska specialsoldaterna ska ingå

ULF B ANDERSSON

Chefredaktör

FOTO: SANDRA JOHNSON

i "Task Force Takuba" som är en del av den större insats som kallas Operation Barkhane. Det sistnämnda är den operation Frankrike genomför i Sahel-regionen sedan 2014 för att bekämpa islamistiska grupper i Mali, Niger, Tchad, Burkina Faso och Mauretanien, i samarbete med respektive lands arméer.

En majoritet i riksdagen, där vänsterpartiet och Sverigedemokraterna röstade nej, beslöt den 11 juni 2020 om svenskt deltagande i Task Force Takuba.

Enligt försvarsminister *Peter Hultqvist* (S) handlar det om att "bekämpa religiös jihadism, terrorism och människohandel" och när P1-programmet Konflikt den 30 januari tog upp "Sverige på frontlinjen" i kriget i Mali så sade försvarsministern också att den franska operationen är viktig för att bistå FN-styrkan Minusma. Sverige deltar sedan 2014 i Minusma som FN:s säkerhetsråd fattade beslut om 2013 för att skapa stabilitet efter att separatister och jihadister 2012 hade tagit kontroll över norra Mali. Över 230 FN-soldater har dödats sedan 2013.

När Sverige nu ska delta i en militär operation utanför FN:s mandat så ökar vikten av att kriget i Mali får ökad uppmärksamhet och att alla brott belyses.

ULF B ANDERSSON

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare. Malin Engman (layout), Lisa Olsson (sociala medier).
GRAFISK FORM/AD: A4/Lotta Lundin.
REPRO: A4/Lotta Lundin.
ADDRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm.
TELEFON: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01.
E-POST: ap@amnesty.se
HEMSIDA: amnestypress.se
SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720.

PRENUMERATION: 200 kr.
TRYCKERI: V-TAB AB, Vimmerby, 2020.
PRESSLÄGGNING: 8 februari 2021.
Utkommer med fyra nummer 2021.
MANUSSTOPP: 2/2021: 26 april 2021.
HOS LÄSARNA: 28 maj 2021.
ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 86 950 exemplar.
ANNONSER: annonser@amnesty.se
OMSLAG: Sofia Busk

ALLT ÄR INTE GULD SOM GLIMMAR. Urfolken i Amazonas är under hårt tryck och en del väljer att samarbeta med dem som vill åt områdets rikedomar.
FOTO: KINGA SANDÉN

8

MÖRDADE. Demonstration i Istanbul mot könsbaserat våld.
FOTO: SOFIA BUSK

300 DÖDADE FÖRRA ÅRET

22 I Turkiet ökar våldet mot kvinnor och åtgärder krävs. Regeringen anklagas också för att begränsa kvinnors frihet.

DESSUTOM

6

GODA NYHETER
Kongressen i Argentina sade ja till abort.

48

SÅ GICK DET SEN
FN kritiserar Sri Lanka för ovilja att utreda krigsbrott.

20

NU
Hjälp måste in till Tigray, kräver FN.

FORTSATT PROTESTER I CHILE

32 I en folkomröstning sade chilenaerna ja till en konstitution men protesterna fortsätter nu på andra året.

KRISEN PÅ AMNESTY

42 *Anna Lindenfors* slutar som generalsekreterare på svenska Amnesty.

INTE BARA MUMINTROLL

50 Nu kommer filmen "Tove" där *Alma Pöysti* spelar *Tove Jansson*. En inspirerande film om författaren bakom mumintrollen.

SORG I BALUCHISTAN

DEN 3 JANUARI KOM BEVÄPNADE män till den lilla gruvstaden Machh, tio mil söder om huvudstaden Quetta i den pakistanska provinsen Baluchistan. Mitt i natten överfölls elva gruvarbetare i en sovsal.

De fördes bort bakbundna och med ögonbindel till bergen där angriparna skar halsen av dem.

IS, Islamiska staten, meddelade senare på sin nyhetskanal att de utfört mordet.

Gruvarbetarna tillhörde folkgruppen hazarer som är shiamuslimer och därför ses som avfallingar av IS. I Baluchistan finns många hazarer som har sökt sig dit från Afghanistan för att få arbete. Många har också under årtionden flytt undan förföljelse i Afghanistan.

Morden på gruvarbetarna ledde till stora protester i flera pakistanska städer och sörjande hazarer blockerade en infartsväg till Quetta. Pakistans president *Imre Khan* besökte Quetta och lovade ekonomiskt stöd till de drabbade familjerna och ökad säkerhet längs vägarna till gruvområden.

ULF B ANDERSSON
FOTO: NASEER AHMED/REUTERS/TT

TIGGERIDOM VÄLKOMNAS

SCHWEIZ. Den 19 januari kom domen i fallet *Lacatus* mot Schweiz. Europadomstolen i Strasbourg kom fram till att kvinnans rättigheter hade kränkts när hon bötfälldes i Genève 2015 för att ha tiggat i strid med ett lokalt tiggeriförbud. Europadomstolen kom fram till att förbudet inskränkt kvinnans möjligheter att möta sina basbehov genom tiggeri, ett förbud som strider mot Europakonventionens artikel om privat- och familjeliv. Europadomstolen tog inte upp frågan om kränkning enligt artiklarna om yttrandefrihet och diskriminering i sitt domslut.

Amnesty välkomnade domen och *Johanna Westeson* vid svenska Amnesty sade till Dagens ETC att hon anser att Europadomstolens utslag har betydelse också i Sverige där flera kommuner infört tiggeriförbud:

– Europakonventionen är svensk lag och Europadomstolens uttolkning av den gäller även här. IIII

SPRÅKAKTIVIST FRI

KINA. Efter att ha avtjänat ett fängelsestraff på fem år släpptes den tibetanske språkaktivisten *Tashi Wangchuk* fri den 27 januari och kunde återförenas med sin familj. Tashi Wangchuk fängslades den 27 januari 2016 i Qinghaiprovinsen i nordvästra Kina efter att han uppmanat den kinesiska regeringen att förbättra den tibetanska språkutbildningen i skolorna i de tibetanska områdena i Kina.

Tashi Wangchuk

FOTO: PRIVAT/TAI

När han besökte fem olika skolor i de tibetanska autonoma prefekturerna i Qinghai, Sichuan och Yunnan stod det klart för honom att kinesiska hade blivit det enda undervisningsspråket. Han uttryckte då sin oro på sociala medier över den gradvisa utrotningen av den tibetanska kulturen och att många barn inte kan sitt modersmål flytande.

I januari 2018 dömdes han av en domstol i Qinghaiprovinsen för att ha "uppmanat till separatism". Amnesty har betraktat honom som samvetsfånge. IIII

SEGER. Argentinska Amnesty-medlemmar i en manifestation för aborträtten i Buenos Aires i december 2020.

FOTO: TOMÁS RAMÍREZ LABROUSSE/AI

Argentina säger

ARGENTINA. Med 38 röster för, 29 röster emot och en nedlagd röst fattade senaten i Argentina den 30 december 2020 beslut om att abort ska tillåtas fram till vecka 14 i graviditeten. Den 11 december hade kongressens deputeradekammarer efter 20 timmars debatt med 131 röster för, 117 emot och sex nedlagda röster sagt ja till lagförslaget. Vid båda omröstningarna hade stora grupper demonstranter för och emot abort samlats i Buenos Aires.

Den här gången kom lagförslaget från presidenten, personen *Alberto Fernández*, som hade det bland sina vallöften när han vann valet 2019.

Enligt Amnesty har omkring 450 000 aborter årligen utförts i Argentina trots att det

har varit förbjudet. Efter osäkra aborter har tusentals kvinnor tvingats uppsöka sjukhusvård.

Vid sidan av att abort nu blir tillåtet ska också kvinnor få stöd under graviditeten och efter förlossningen. Det ska också finnas sexualundervisning och tillgång till preventivmedel. Den 24 januari trädde lagen i kraft i Argentina och därmed upphävdes det abortförbud som infördes 1921. Den myndighetsperson eller hälsovårdsarbetare som försenar, obstruerar eller vägrar utföra en abort kan i fortsättningen straffas eller stängas av från arbetet.

I Sydamerika är det bara Guyana och Uruguay som tillåter abort, vilket också är tillåtet i Kuba och några delstater i Mexiko.

Frågan om abort i Argentina

ja till abort

har varit livligt omdiskuterad de senaste tio åren.

Den före presidenten *Mauricio Macri* var motståndare till abort men meddelade 2018 att han skulle acceptera ett beslut om abort i kongressen och den 14 juni 2018 röstade deputeradekammarerna ja med 129 röster för, 125 mot och en nedlagd. Den 9 augusti 2018 föll dock förslaget då endast 31 ledamöter av senaten röstade ja.

– Det här är en seger för kvinnorörelsen i Argentina som har kämpat för sina rättigheter i årionden, sade *Mariela Belski*, Amnestychef i Argentina. Nu kommer personer som vill ha ett säkert avslutande av sin graviditet kunna göra ett säkert ingrepp. Idag har vi växt som samhälle.

Amnesty har de senaste

åren engagerat sig i abortfrågan i Argentina och över 260 000 personer runt om i världen undertecknade Amnestys petition med krav på ny abortlag.

I en kommentar efter omröstningen uttryckte *Erika Guevara-Rosas*, Amnestys amerikachef, en förhoppning om att beslutet i Argentina ska få följdverkningar över hela kontinenten och leda till avkriminalisering av abort.

I Honduras, där abort är totalförbjudet i konstitutionen, beslöt dock kongressen den 28 januari att det ska bli ännu svårare att ändra den artikeln. Istället för två tredjedelsmajoritet ska det i fortsättningen krävas att tre fjärdedelar av parlamentsledamöterna röstar för en förändring av abortförbudet.

ULF B ANDERSSON

NY RÄTTEGÅNG FÖR DÖDSDÖMD MUSIKER

NIGERIA. Den 21 januari beslöt en högre domstol i delstaten Kano i norra Nigeria att musikern *Yahaya Sharif-Aminu*, 22, ska få en ny rättegång. Grunden till beslutet var att han inte haft tillgång till advokat under rättegången i augusti 2020. Då dömdes han till döden genom hängning då en domstol fann att *Yahaya Sharif-Aminu* gjort sig skyldig till blasfemi genom en sång, cirkulerad på Whatsapp som påstods ha förolämpat profeten *Muhammed*.

Amnesty välkomnade liksom Freemuse beskedet om ny rättegång men bägge organisationerna kräver att åtalet läggs ned och att *Yahaya Sharif-Aminu* frigges. Enligt Freemuse tillhör *Yahaya Sharif-Aminu* en sufi-orden som av sunnimuslimer anses vara hädisk. IIII

FOTO: YOUTUBE

NY RÄTTEGÅNG. *Yahaya Sharif-Aminu*.

30 års kampanj gav resultat.

Jihyun Yoon, chef för Amnesty Korea, välkomnade den 8 januari att en domstol i Sydkoreas huvudstad Seoul hade slagit fast att Japan måste betala skadestånd till tolv koreanska kvinnor som den japanska armén höll som sexslavar i samband med andra världskriget.

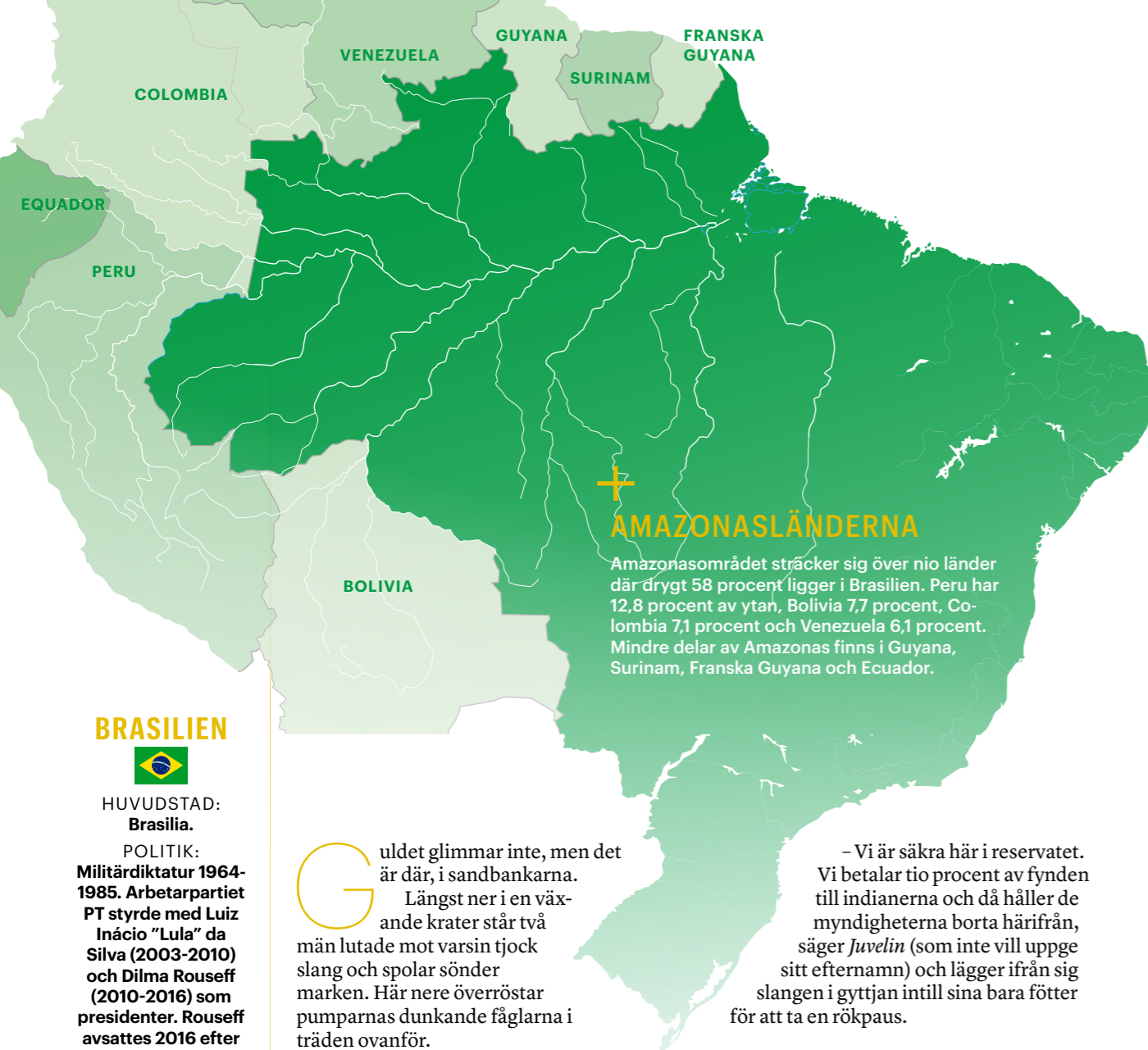
GULDRUSHEN

Brasiliens urfolk pressas allt hårdare. President Jair Bolsonaro hetsar mot dem och stryker resurserna till försvar av reservaten medan intrången av skövlare ökar. Nu säljer några urfolksgrupper ut det enda de har.

TEXT & FOTO: KINGA SANDÉN

I AMAZONAS

AMAZONASLÄNDERNA
 Amazonasområdet sträcker sig över nio länder där drygt 58 procent ligger i Brasilien. Peru har 12,8 procent av ytan, Bolivia 7,7 procent, Colombia 7,1 procent och Venezuela 6,1 procent. Mindre delar av Amazonas finns i Guyana, Surinam, Franska Guyana och Ecuador.

BRASILIEN

HUVUDSTAD:
 Brasília.

POLITIK:
 Militärdiktatur 1964-1985. Arbetarpartiet PT styrde med Luiz Inácio "Lula" da Silva (2003-2010) och Dilma Rouseff (2010-2016) som presidenter. Rouseff avsattes 2016 efter en omdebatterad riksriktprocess. Extremhögerkandidaten Jair Bolsonaro vann 2018 presidentvalet. Bolsonaros popularitet har minskat under coronakrisen där nästan 220 000 personer har avlidit i sviterna av covid-19.

YTA: 8 515 767 km²
 (Sverige: 449 964 km²).
 BEFOLKNING:
 210,2 miljoner.

Guldet glimmar inte, men det är där, i sandbankarna. Längst ner i en växande krater står två män lutade mot varsin tjock slang och spolar sönder marken. Här nere överröstar pumparnas dunkande fåglarna i träden ovanför.

Lager för lager av grusig sand lossnar och rasar ner. Gytjan sugts upp av en annan slang, upp till en låda vid kanten mellan gruvan och floden där den guldhaltiga sanden vaskas ut.

Senare tillsätts kvicksilver och blandningen bränns för att guldpartiklarna ska bilda klumpar. Kviksilverångorna blir kvar i guldgrävornas kroppar, i marken och i floden, som är dricksvattenkälla och fiskevatten för urfolksbyarna nedströms.

Detta är förstås illegalt. Men när vi dyker upp oanmälda fortsätter guldgrävorna lugnt att arbeta efter att ha nickat åt mig och de tre unga männen från urfolksbyn Kamaú som fört mig hit.

- Vi är säkra här i reservatet. Vi betalar tio procent av fynden till indianerna och då håller de myndigheterna borta härifrån, säger *Juvelin* (som inte vill uppge sitt efternamn) och lägger ifrån sig slangen i gytjan intill sina bara fötter för att ta en rökpaus.

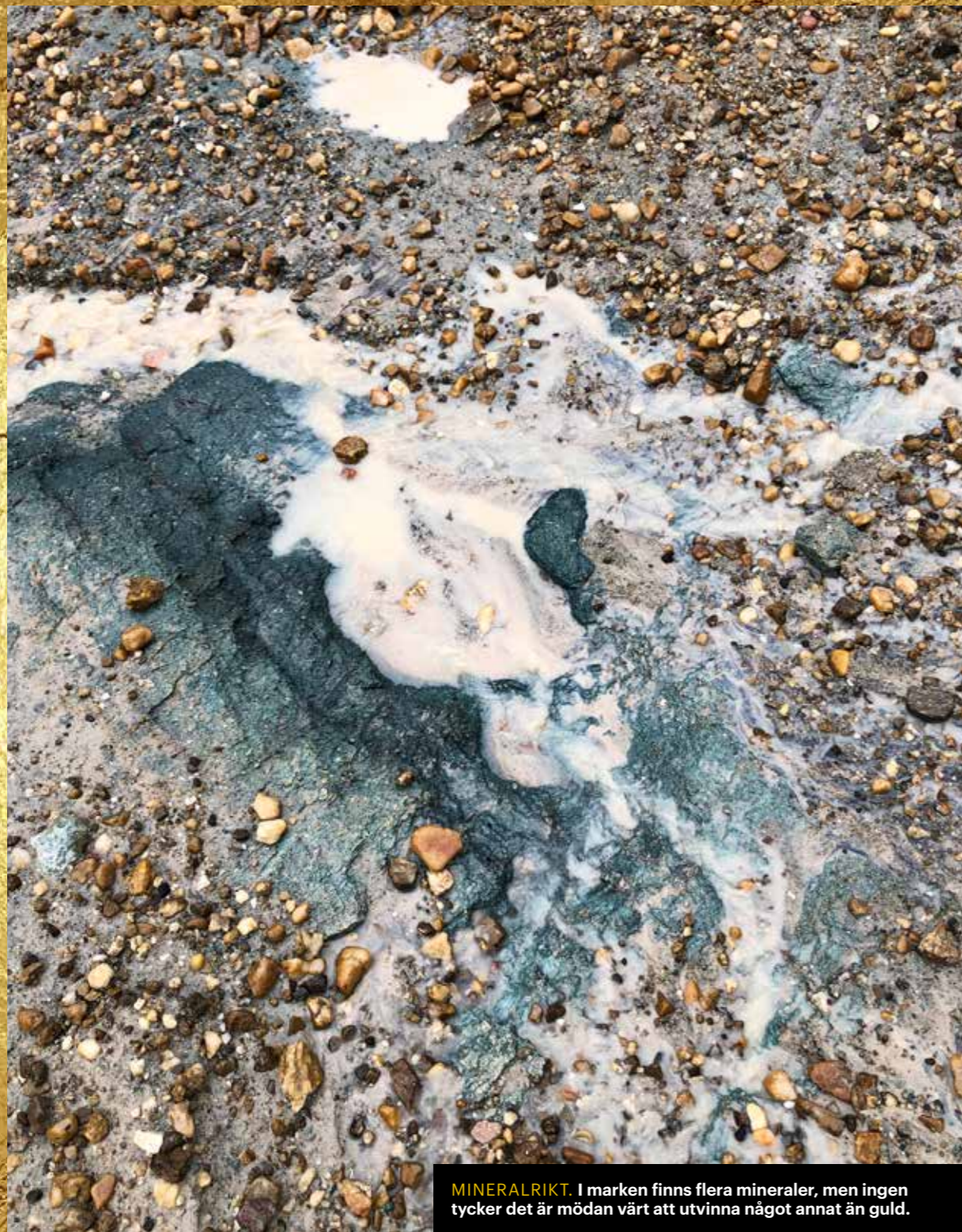
Gruvan gapar som ett vätskande sår mellan floden och den i övrigt orörda skogen i urfolksreservatet Baú i brasilianska Amazonas. Runt gruvans kant ligger svedda träd huller om buller. En bit in i skogen skäller en hund under fotbollströjorna som hänger på tork mellan träden. En bensingenerator driver kylskåpet i uteköket intill sovplatserna med presenningstak.

- Nästa månad är det slut här. Då letar vi upp en ny plats, tar dit maskinerna, sågar ner träden och börjar ta upp guld precis som här. Vi förstör miljön, helt klart. Men vi arbetar för att vi måste, säger Juvelin.

Ur den blekblå plastpåsen som han har ➤

DEL AV VINSTEN. De fyra guldgrävorna i arbetslaget får fyra procent var av fynden. Kamaú-byn får tio procent. Resten går till entreprenören som står för maskinerna.

MINERALRIKT. I marken finns flera mineraler, men ingen tycker det är mödan värt att utvinna något annat än guld.

BARFOTAJOBB. Det går inte att jobba i gummistövlar, de bara sjunker ner i sanden, säger Juvelin. Han drömmer om att göra ett stort guldfynd och kunna slå sig till ro.

- fastknuten i keppspännet tar han fram tobak och linjerat skrivpapper, rullar en cigg och tänder den.

Det mesta av inkomsterna går till entreprenören som står för grävskopor, pumpar, bensingeneratorer och logistik. De fyra männen i arbetslaget får fyra procent var av fynden. En bra månad kan Juvelin tjäna motsvarande 10 000 kronor. Ibland hälften, eller i värsta fall inget. Han har letat guld i 25 av sina 54 år och säger att han hoppas kunna pensionera sig när han blir vithårig:

– Guldbrytning är ett spel, och vi är alla här för att ta hem storvinsten. Då ska jag sluta slita och kämpa. Köpa ett hus i någon småstad och bara ta det lugnt. Det är min dröm och förr eller senare slår den in.

De senaste tio åren har Amazonas sett en ny guldrush, och trycket har ökat ytterligare när den ekonomiska osäkerheten kring pandemin har trissat upp guldpriset. ►

Majoriteten bryter guld illegalt, enligt den brasilianska gruvmyndigheten ANM, som i fjol tog emot över 3 000 ansökningar om guldbrytning i urfolksreservaten. 58 av dem godkändes till och med, enligt en granskning i de tunga medierna Globo och Deutsche Welle, trots att Brasiliens konstitution förbjuder det. Fast det vill president *Jair Bolsonaro* ändra på.

Kongressen debatterar just nu hans lagförslag om att legalisera produktion i reservaten. Egentligen började han förverkliga det redan när han tillträdde som president 2019. Då gjorde han jordbruksministern ansvarig för urfolksfrågorna, skar ner anslagen till de myndigheter som ska skydda naturreservaten och gjorde klart att de inte ska jobba alltför hårt.

I april 2020 fångades miljöministern på band när han föreslog att regeringen skulle passa på att lätta på miljöreglerna medan ►

+ JAIR BOLSONARO

I presidentvalet 2018 fick *Jair Bolsonaro* 55 procent av rösterna och vann över *Fernando Haddad* från Arbetarpartiet. Presidenten är 65 år och tidigare officer som vill återinföra dödsstraffet och är för tortyr. Han har hyllat militärdiktaturen 1964-1985, är motståndare till homosexualitet, abort, feminism och immigranter. Hans popularitet har minskat under pandemin.

VILOPAUS. Bep Djyre, informell ledare i urfolksbyn Kamaú, tycker att det viktigaste han kan ge sina barn är utbildning. Det enda sättet han ser att finansiera det är genom att tillåta illegal guldbrytning.

”Vi är oroliga för vår hälsa, inte för naturen. Naturen löser inget åt oss, den tar inte hand om oss.”

nala organisation, som de dock lämnade på grund av konflikter runt den illegala gruvan.

Nu ligger han i hängmattan och vilar med sin lilla dotter i eftermiddagshettan. Framför dem brer byns enkla trähus ut sig i en vid cirkel. Mitt i den spelar ett par barn boll under en uppspänd presenning. Några höns pickar i spaghettirester på ett bord i skuggan.

Byns tio procent från gruvan blir upp till motsvarande 25 000 kronor i månaden som används kollektivt. Bep Djyre berättar att de bland annat har kunnat skicka ett svårt sjukt spädbarn till privatsjukhus och kunnat betala för privatvård åt flera andra som inte kunnat få hjälp i den offentliga vården.

– Vi är oroliga för vår hälsa, inte för naturen, säger Bep Djyre. Naturen löser inget åt oss, den tar inte hand om oss. Vi måste själva ta hand om människorna.

Problemet är att det som räddar liv i dag tar liv i morgon. Kvicksilvret som används för att skilja ut guldet är ett av de farligaste miljögifterna. Det lagras under lång tid i vattnet och i allt levande och kan ge svåra skador på hjärnan, det centrala nervsystemet och på foster. Därför har världens länder, inklusive Brasilien, lovat att fasa ut all användning av kvicksilver i Minamatakonventionen.

Enligt FN:s miljöprogram UNEP användes 105 ton kvicksilver i brasilianska guldgruvor år 2017. Importen av kvicksilver till Amazonasländerna fördubblades mellan år 2008 och 2015, samtidigt som den halverades globalt under samma period.

pressen var upptagen med pandemin.

Urfolksledare och oberoende organisationer har slagit larm om att invasionerna av guldgrävare, skövlare och landtjuvar började öka direkt när Bolsonaro valts. Om hans lagförslag går igenom har de som redan producerar illegalt inne i reservaten ett stort försprång.

President Bolsonaro brukar hävda att det är i urfolkens intresse att tjäna pengar på de marker de ser som sin uppgift att skydda. Några få fall av avtal mellan urfolk och illegala guldgrävare har uppmärksammats. Men det här är första gången som de själva berättar om det öppet.

– Förut, när vi var beroende av myndigheterna och olika organisationer räckte pengarna inte till mat, bensin, sjukvård och utbildning. Vi hade inte råd att skicka iväg våra unga att studera. Nu när vi har inkomsterna från guldgruvan försörjer vi oss själva och är oberoende, säger *Bep Djyre*, informell ledare i urfolksbyn Kamaú.

Fram tills för ett och ett halvt år sedan var han byns representant i urfolkens regio-

30

ton guld värt 1,1 miljarder dollar utvinns årligen bara i den brasilianska delstaten Pará där den här gruvan ligger. Det är sex gånger den mängd som utvinns legalt.

KVICKSILVER

Kvicksilver är ett av de allra farligaste miljögifterna. Det ger skador på hjärnan och det centrala nervsystemet. Den största utsläppskällan av kvicksilver är småskalig guldbrytning. Den står för runt 40 procent av de globala utsläppen.

Det kvicksilver som sprids i miljön finns kvar under lång tid i mark, vatten och levande organismer.

I Minamata-konventionen har världens länder lovat att fasa ut all användning av kvicksilver, men importen av kvicksilver till Amazonasländerna fördubblades mellan år 2008 och 2015, samtidigt som den halverades globalt under samma period.

GULD

18 procent har guldpriset ökat senaste året och kostar nu 60 dollar (cirka 500 kronor) per gram.

Guldpriserna har stigit i många år men fick ytterligare fart år 2020 av osäkerheten i världens ekonomier på grund av covid-19. När priserna stiger spår det på intresset för guldbrytning.

”Guld är sjukdom. Guld är kolonisering. Guld är död.”

Den internationellt kända miljökampan
Alessandra Mundurukú har tvingats
fly från sitt hem på grund av hoten
mot henne. Hon har förgäves anmält
illegala guldgruvor i sitt reservat till
myndigheterna.

Juvelin och de andra guldgrävarna förnekar att de använder kvicksilver. Det är lögn, enligt Marcello Veiga, professor emeritus vid kanadensiska University of British Columbia och expert på guldbrytning och dess miljöeffekter sedan 40 år, anlitad av internationella organisationer och stater runt om i världen.

– Jag har aldrig sett någon småskalig gruva i Amazonas nio länder som inte har använt kvicksilver. De här primitiva, hantverksmässiga gruvorna har inga andra möjligheter att extrahera guld. Det finns renare metoder men de kräver mycket kapital och kunskap, säger han till Amnesty Press.

På grund av de många illegala gruvorna i Amazonas är urfolken hårt drabbade av kvicksilverförgiftning. Kvicksilver uppmättes i håret hos alla, 100 procent, av deltagarna i en studie från år 2020 hos mundurukú, en grupp från ett annat reservat i samma delstat. Hos 60 procent av de 200 undersökta personerna från tre byar var nivåerna direkt hälsofarliga och långt över den gräns då risken anses förhöjd för neurologiska skador. Studien gjordes av brasilianska Världsnaturfonden i samarbete

med den statliga folkhälsohögskolan Fiocruz, men initiativet kom från mundurukú själva.

– Vi misstänkte kvicksilverförgiftning när många blev svårt sjuka och kvinnor hade svårt att bli gravida och fick upprepade missfall. Vi ville ta fram bevis, säger **Alessandra Mundurukú**, en av gruppens ledare och internationellt känd miljöaktivist som jag träffar i staden Santarém där hon studerar juridik.

Men det är inte bara kvicksilvret som gör att majoriteten av urfolken gör allt för att hålla guldgrävorna borta från sin mark.

– Att samarbeta med dem är att sälja ut våra barns och barnbarns framtid. När de en gång har kommit in i reservaten är det svårt att bli av med dem. Guldgrävornas barn äter bra mat, dricker rent vatten och utbildar sig långt härifrån, medan våra barn blir sjuka och utsätts för risken att hamna i missbruk, prostitution och annat elände som gruvorna

HOTAD SKOG. Avverkningen av regnskog är en av bieffekterna av guldbrytningen. Träden bränns och sågas ner för att komma åt jorden.

för med sig, säger Alessandra Mundurukú.

Hon känner till ett par byar från det egna folket som tillåter gruvor på sin mark. Kontakten med dem är helt bruten. Frågan splittrar och försvagar samarbetet mellan urfolken.

– Vi kan inte acceptera dem som säljer ut och förgiftar sitt eget folk. Vi måste försvara vår mark, säger hon.

När hon får se en video från gruvan hos kamaú blir hennes ansikte grått. Hon sjunker ihop utan att ta ögonen från mobilskärmen.

– Det är så sorgligt. För mig är det här ingenting värt, säger hon lågt och pekar på gruvgruppen på skärmen.

– Där är livet, säger hon och pekar högre

upp, på skogen som syns runt gruvans kant.

– Där finns fåglar, myror och andra djur, växter som blir mat och mediciner. Men det här ...

Hon pekar på gropen i förgrunden igen:

– ... det skrämmer mig. Guld är sjukdom. Guld är kolonisering. Guld är död.

President Bolsonaro's förslag om att tillåta utvinning i reservaten har kallats för folkförintelse i ett uttalande av urfolksledarnas organisation, eftersom det i och med förstörelsen av naturskyddsområden kommer att slå undan själva grunden för urfolkens livsstil och därmed i

+ LÄS OCKSÅ

På amnestypress.se (7 januari) finns en intervju med **Osvailinda Marcelino Alves Pereira**. Hon fick i november 2020 pris av Harald Edelstamstiftelsen för sin kamp mot skövlingen av Amazonas.

förlängningen deras överlevnad.

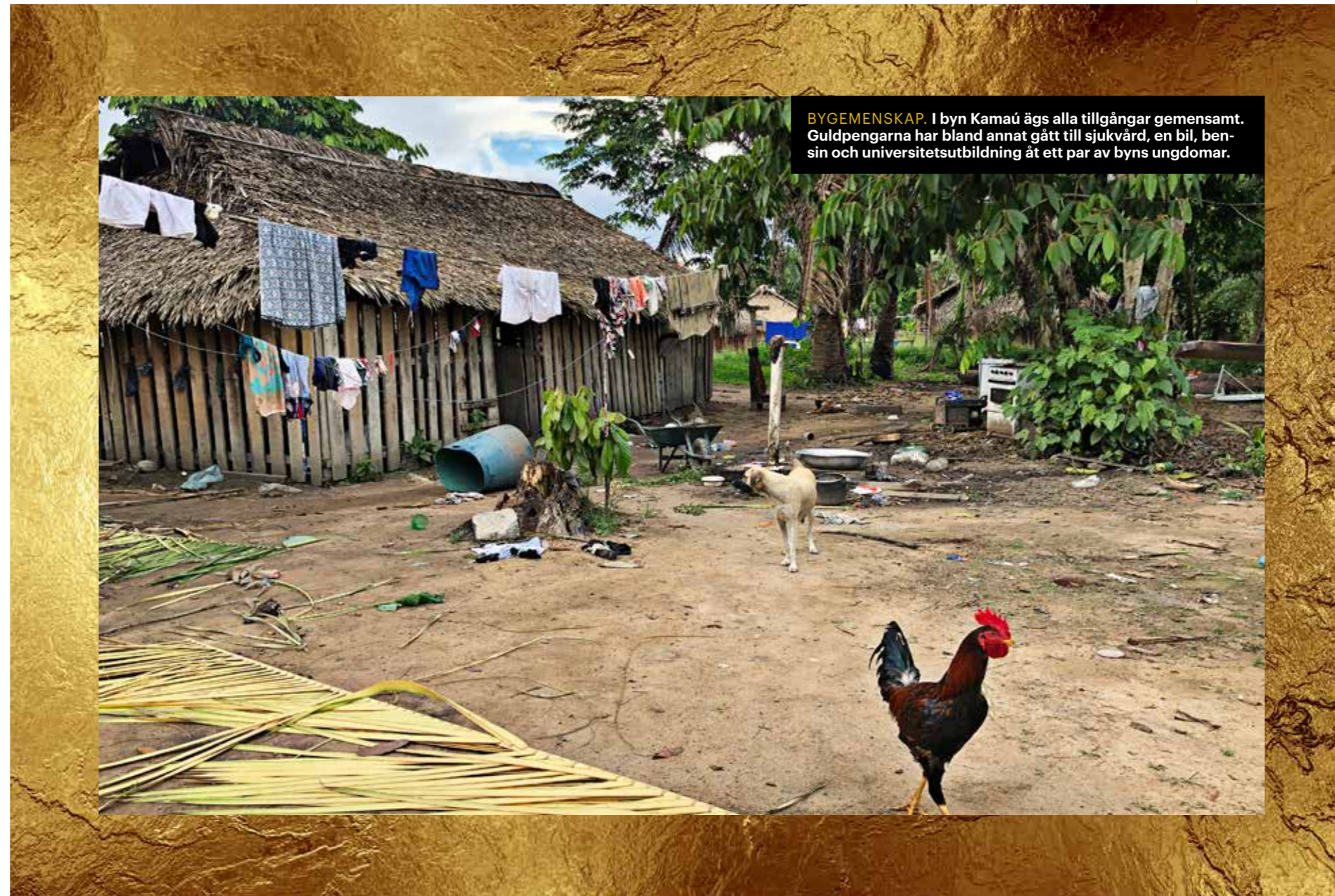
Dessutom anklagas han för att ha anstiftat till de ökande attackerna mot urfolken genom att jämföra dem med djur på zoo, säga att de saknar kultur och "blir mer och mer människor som vi", antyda att de samarbetar med främmande makter mot Brasiliens intressen, och ifrågasätta deras landrättigheter.

En grupp jurister har anmält honom till Internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag, och i december 2020 meddelade domstolen att anmälan ska ges en första prövning innan man tar ställning till om åklagaren ska inleda en preliminär undersökning.

Brasilien är ett av de länder i världen där flest miljöaktivister mördas, varav många från urfolken. Enligt den senaste kartläggningen från den oberoende organisationen Global Witness mördades 24 miljöaktivister i landet år 2019. Nästan alla morderna skedde i Amazonas och många av dem var knutna till den illegala gruvnäringen. Många fler utsattes för våld, trakasserier och hot. Nästan inga av brotten har gått till åtal.

Alessandra Mundurukú har länge levt under hot efter att ha anmält illegala guldgruvor till miljömyndigheterna, som hon säger ändå inte agerar sedan Bolsonaro tillträdde som president. I fjol kunde hon inte längre stanna i sin by.

– Jag fick flera hot i röstmeddelanden. En sade "den där indianskan som studerar juridik ska dö". I november bröt de sig in hemma. De tog min kamera och alla dokument. Jag grät mycket och min son kramade mig och sade "jag vill inte att de ska döda dig", minns hon. Gudskelov har jag vänner. Mitt nätverk hjälpte mig att komma iväg direkt.

BYGEMENSKAP. I byn Kamaú ägs alla tillgångar gemensamt. Guldpengarna har bland annat gått till sjukvård, en bil, bensin och universitetsutbildning åt ett par av byns ungdomar.

I Santarém vågar Alessandra Mundurukú inte träffas hemma eller utomhus, utan tar emot hos en organisation som hon samarbetar med.

– Jag känner mig inte säker någonstans. Det gäller att flytta runt och inte stanna för länge på samma ställe, säger hon.

Alessandra Mundurukú svarar inte på om hon fruktar för sitt liv:

– Jag fruktar att vi ska förlora vår mark, vår skog. De vill avverka oss som kämpar

emot, men vi bär frukt som faller till marken och gror. Jag har en stark tilltro till oss och våra barn och barnbarn. Vårt motstånd fortsätter.

byn Kamaú som har slutit avtal med guldgrävare goser lilla Nhangri in sig i pappa Bep Djyres armhåla i hängmattan.

– Naturen kommer alltid finnas, men i framtiden kommer vi inte kunna leva av den. Utan pengar kan du inte göra något,

åka någonstans, utbilda dig. Det viktigaste för våra barns framtid är att de studerar och lär sig att ta sig fram i den här världen. Om världen inte går under innan dess, säger Bep Djyre.

En färgsprakande papegoja knirkar från en av bjälkarna under verandataket.

"Jag lärde mig jaga och fiska av min far. Det är fina minnen. Jag fiskar fortfarande ibland för nöjes skull. Men det livet är över nu." ■■■■

PROTESTER MOT KUPPEN

MYANMAR. Den 8 februari rapporterades om att tiotusentals människor gått ut på gatorna i Rangoon, Mandalay och huvudstaden Naypyidaw för att protestera mot att militären den 1 februari tog över makten. General **Min Aung Hlaing**, som är landets överbefälhavare, har hävdats att det var valfusk den 8 november 2020 när militärpartiet USDP endast fick 3,1 procent medan NLD fick 61,6 procent. Militären har därtill 25 procent av platserna i parlamentet.

NLD:s ledare **Aung San Suu Kyi**, som är statskansler, greps vid kuppen liksom president **Win**

Myint. Den 4 februari meddelade militären att Aung San Suu Kyi ska åtalas för brott mot importlagar då polisen hittat sex walkie-talkies i hennes hem.

– Att Aung San Suu Kyi och flera andra har gripits är extremt oroande. Om de som har gripits inte kan åtalas för något som betraktas som ett brott enligt internationell standard måste de omedelbart frigges sade **Ming Yu Hah**, biträdande regional kampanjchef på Amnesty International.

Amnesty protesterade också mot att internet i Myanmar stängdes ned. IIII

FOTO: ASHRAF SHAZLY/AFP/TT

JUL PÅ FLYKT. Koptiska flyktingar från Tigray i Um Rakuba-lägret deltar i julmäsas vid den ortodoxa julen 6 januari.

”Tigray

ETIOPIEN. Sedan den 4 november 2020 har informationen om vad som händer i Tigray i norra Etiopien varit begränsad. Etiopiens premiärminister **Abiy Ahmed** förklarade att ”polisoperationen” var över sedan den etiopiska armén den 28 november intagit regionhuvudstaden Mekele.

TPLF, som har styrt Tigray, har dock förklarat att kriget ska fortsätta tills invasionen har slagits tillbaka. TPLF genomförde val i september trots att Abiy Ahmed beslutat att valen i Etiopien skulle skjutas upp på grund av pandemin.

FN, har liksom hjälporganisationer, larmat om att över två av sju miljoner invånare nu är i behov av hjälp. Omkring 950 000 människor beräknas vara på flykt inne i Tigray medan över 60 000 har flytt till Sudan.

Trots att Etiopien hävdar att allt åter är normalt i Tigray så har internet- och telefonförbindelserna med regionen varit starkt begränsade och utomstående observatörer har inte släppts in.

måste öppnas”

Amnesty uppmanar de etiopiska myndigheterna att släppa in humanitär hjälp till Tigray.

– Avsaknaden av bilder, videos och vittnesmålen från området gör det lättare för världen att blunda för Tigray. Detta kan inte tillåtas fortsätta, skrev **Vanessa Tsehaye**, kampanjansvarig för Afrikas horn på Amnesty, i African Insider den 4 februari. Trots informationsblockaden vet vi tillräckligt för att inse att det är en svår situation i Tigray med hunger, törst och brist på medicin för de sjuka och skadade.

FN har också i allt skarpare ordalag varnat för utvecklingen. **Filippo Grandi**, chef för flyktingorganet UNHCR, sade vid ett besök i Etiopien den 1 februari att situationen i Tigray är ”mycket allvarlig” och att han öppenhetigt framfört krav till regeringen att hjälp måste släppas in.

Filippo Grandi tilläts besöka ett av de flyktingläger i norra Tigray där eritreanska flyktingar sedan länge finns och berättade att han där fick höra att människ-

or åter löv då ingen mat finns. En del flyktingar ska ha tvingats tillbaka till Eritrea.

FN:s säkerhetsråd höll den 3 februari ett möte bakom stängda dörrar. FN:s chef för humanitär hjälp, **Mark Lowcock**, varnade säkerhetsrådets medlemmar för att konflikten kan leda till ännu värre destabilisering både i Etiopien och regionen.

Den 5 februari gjorde **Alice Wairimu Nderitu**, FN:s särskilda rapportör för förhindrande av folkmord, ett skarpt uttalande där hon varnade för ökade etniska motsättningar i Etiopien där godtyckliga gripanden, mord, våldtäkter, tvångsflyttning av människor och förstörd egendom rapporteras på flera håll i landet.

Hon anklagade bägge sidor i Tigray för allvarliga människorättsbrott; mord, sexuellt våld, plundring av egendom, massavrättningar och begränsat tillträde för humanitär hjälp. IIII

Ulf B Andersson

KRIGSBROTT FRÅN BÄGGE SIDOR

ARMENIEN/AZERBAJDZJAN. Den 15 januari anklagade

Amnesty i en rapport både Armenien och Azerbajdzjan för krigsförbrytelser i samband med kriget kring Nagorno-Karabach under september-november 2020. Efter kriget 1991-1994 har konflikten varit fryst, utan att en politisk lösning har nåtts, men i september 2000 gick styrkor från Azerbajdzjan med stöd av Turkiet till anfall och nådde militära framgångar. Den 10 november förhandlade Ryssland fram ett avtal om vapenvila efter att flera tusen soldater på bägge sidor hade stupat. Omkring 150 civila ska också ha dödats.

Efter vapenvilan gjorde Amnesty besök på ett stort antal platser på bägge sidor för att undersöka hur krigföringen genomförts.

– Vår research visade på ett mönster av urskillningslösa och oproportionerliga attacker från båda sidor som dödade och skadade civila och som skadade civila objekt. Upprepade gånger ägde attackerna rum mot civila bostadsområden som låg långt ifrån frontlinjen, och där det ofta inte verkar ha funnits några militära mål i närheten, sade **Marie Struthers**, chef för Amnestys avdelning för Östeuropa och Centralasien. Genom att använda vapen med dålig precision i närheten av civila områden så har armeniska och azerbajdzjanska styrkor brutit mot krigets lagar och visat på en brist på respekt för människoliv. IIII

”Koma! Jag låg i koma!”

Den ryske oppositionspolitikern **Aleksej Navalnyj** förklarar inför rätten den 2 februari varför han inte kunde följa reglerna för ett villkorligt straff från 2014 och träffa sin övervakare. Att han flögs till Berlin för att få vård för att överleva en attack med nervgiftet novitjok påverkade dock inte domstolen som dömde honom till tre och ett halvt års fängelse. Amnesty anser att Navalnyj är en samvetsfånge och protesterar också mot massgripanden, 5 021 gripna den 31 januari, vid demonstrationer för Navalnyj.

ICC FÅR KLARTECKEN OM PALESTINA

ICC. Den internationella brottmålsdomstolen, ICC, har jurisdiktion över de palestinska områdena på Västbanken, östra Jerusalem och Gaza. Det beslöt en majoritet av domarna vid ICC i Haag den 5 februari och därmed kan chefsåklagaren **Fatou Bensouda** gå vidare med en preliminär undersökning av misstänkta brott. Hon har tidigare sagt att både Israel och Hamas, som styr i Gaza, kan bli föremål för undersökning.

Palestina anslöt sig till ICC:s grundval Romstadgan 2015, medan Israel står utanför. Israels premiärminister **Benjamin Netanyahu** fördömde beslutet och lovade

att skydda landets medborgare och soldater från åtal.

Den 4 februari kom domen i ICC mot **Dominic Ongwen**, tidigare befälhavare i LRA, Herrens motståndsrådet i Uganda, och han befanns skyldig på 61 åtalpunkter till krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. Straffets längd kommer fastställas senare. Ongwen åtalades 2005

men höll sig undan till 2015 då han överlämnade sig själv i Centralafrikanska republiken. IIII

Dominic Ongwen

FOTO: ICC

SAKNAD. Acelya Sengül har vigt sitt liv åt att mannen som dödade hennes mor ska få skärpt straff.

”Nu är hon död. En man sköt henne”

Över 2 600 kvinnor har mist livet i Turkiet de senaste tio åren efter att ha slagits ihjäl av en man. Under förra året var det minst 300 mördade kvinnor.

TEXT: LAYAL FREIJE FOTO: SOFIA BUSK

En, två, tre, fyra, fem, sex, sju... Det är svårt att räkna hur många bilder av döda kvinnor som finns på platsen i stadsdelen Kadiköy i Istanbul. Det är demonstranterna på platsen som har tagit med bilderna. De håller upp bilderna så att alla som passerar platsen kan se bilderna på de döda kvinnorna.

Det är bilder av gamla kvinnor, medelålders kvinnor, unga kvinnor. Det är bilder på kvinnor med rött hår, blondt hår, brunt hår. Det är bilder på kvinnor med gröna ögon, blå ögon, bruna ögon. Bilderna visar olika kvinnor som har en sak gemensamt: De har blivit ihjälslagna av män. Och nu vill demonstranterna sörja för att kvinnorna aldrig ska bli glömda.

Det är den 22 november 2020. Om tre dagar är det 25 november, den internationella dagen för avskaffande av våld mot kvinnor.

Det är därför så många kvinnor har samlats här i Kadiköy. De vill sätta fokus på hur många av dem som har upplevt, upplever eller med stor sannolikhet kommer att uppleva en eller annan form av våld från män.

Det är ingen överdrift. Enligt UN WOMAN har 38 procent av alla kvinnor i Turkiet utsatts för antingen psykiskt eller fysiskt våld.

Bland demonstranterna står en ung kvinna med en inramad bild. Hon håller inte upp bilden framför sig utan trycker bilden tätt intill kroppen.

Den unga kvinnan heter *Acelya Sengül*. Bilden hon kramar visar hennes mor *Fatma*.

– När det var en demonstration för kvinnor brukade hon ofta ta med mig. Hon gick upp i frågan om kvinnors rättigheter, säger *Acelya Sengül*. Nu är hon död. En man sköt henne.

TURKIET

HUVUDSTAD:
Ankara

POLITIK: Sedan 2002 har AKP, Rättvise- och utvecklingspartiet, styrt Turkiet. Partiet leds av Recep Tayyip Erdoğan som också är landets president sedan 2014. Han anklagas för ett auktoritärt styre. Ett försök till militärkupp 2016 har lett till storskaliga utrensningar av offentliganställda, godtyckliga fängslanden och tvivelaktiga rättegångar.

YTA: 783 356 km²
(Sverige: 449 964 km²).

BEFOLKNING:
83,2 miljoner.

FOTO: ZUMA PRESS/TT

➤ **G**är man tio år tillbaka i tiden verkade det som kvinnors rättigheter i Turkiet var på frammarsch. Den turkiske presidenten, *Recep Tayyip Erdoğan*, och hans parti AKP, hade föresatt sig att göra något för kvinnorna. År 2012 blev Turkiet första land att skriva under Istanbulkonventionen, som också ratificerades. Istanbulkonventionen är Europarådets konvention om att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor i hemmet.

Samma år införde den turkiska regeringen den så kallade "Protection Law", som ska förebygga våld mot kvinnor. Ungefär vid samma tid utannonserade AKP en så kallad aktionsplan för att främja jämställdhet mellan könen.

Men Turkiet gick inte vidare. Istället gick landet tillbaka när det gäller kvinnors rättigheter. År 2014 gick president Erdoğan offentligt ut och anklagade feminister för att avvisa moderskapet. Han uttalade också att "män och kvinnor inte kan behandlas som jämställda då det är "onaturligt". Två år senare, 2016, var Erdoğan ute och uppmanade kvinnor att sluta med preventivmedel. Kvinnor, som inte är mödrar är "ofulländade", var budskapet från presidenten. Alla

kvinnor i Turkiet bör föda minst tre barn och därmed säkra den turkiska nationen.

Det stannar inte här. Vid flera tillfällen har regeringen använt retorik som motarbetar den konvention som den själv har undertecknat. Senast var det sommaren 2020 när AKP:s vice ordförande *Numan Kurtulmuş* direkt sade att det var fel att ansluta sig till Istanbulkonventionen. Han menade att konventionen ingår i en hbtq-agenda och att Turkiet därför borde utträda ur konventionen.

Den turkiska regeringen är medveten om det konstanta våld som kvinnor i Turkiet utsätts för. I december förra året sade Erdoğan att Istanbulkonventionen "implementeras felaktigt" i Turkiet och att "nödvändiga åtgärder ska vidtas för att skydda kvinnor från våld". Några veckor tidigare skällde den turkiske inrikesministern, *Süleyman Soyulu*, offentligt ut män i landet för hur kvinnor behandlas:

– Vad är det de försöker bevisa? Vilka känslor är det som ni försöker tillfredsställa?

Den turkiska staten sänder dock ut tve tydiga signaler. Uttalandet om Istanbulkon-

ventionen från *Numan Kurtulmuş* kom till exempel vid en tidpunkt när flera kvinnoorganisationer hade slagit larm om ett ökande våld mot kvinnor sedan landet stängt ner på grund av corona-pandemin.

Acelya Sengül låg och sov då hon märkte att hennes mor kom in på hennes rum och kysste henne innan hon skulle iväg. Hon bodde då i ett vitt hus på ett backkrön på den asiatiska sidan av Istanbul. På andra sidan av vägen, med en vacker utsikt över staden, var några bilar parkerade. Här stod en svartklädd man och dolde sig för dem som körde förbi. När mannen såg att Acelya Sengüls mor lämnade huset och gick ner på en stig i gräset mot gatan så sprang han fram från sitt gömställe och sköt modern.

– Jag hörde ljuden av skott och någon som ropade "kom ner, kom ner, din mor har fallit", berättar Acelya Sengül.

Hon sprang ut ur huset och fick snart syn på det som har fastnat i hennes minne. På stigen låg hennes mor i en blodpöl.

– Hon låg på marken och försökte få luft. Hon rörde huvudet mot mig och jag höll hennes hand, fortsätter Acelya Sengül. Så hörde jag henne ta sitt sista andetag.

På torget i Kadıköy torkar Acelya Sengül bort tårar:

– Han sköt henne först två gånger i sidan. För att försäkra sig om att hon var död sköt han henne ytterligare två gånger i halsen.

Mannen som sköt var arbetskollega till *Fatma*. Under lång tid hade Acelya Sengül hört sin mor klaga över att mannen inte utförde sina arbetsuppgifter och att *Fatma* tvingades göra en del av dessa. Hon gick då till chefen som dock inte gjorde något.

➤ **CHOCKEN.** Acelya Sengül fann sin mor liggande i en blodpöl efter att ha skjutits av en manlig kollega.

När *Fatma* tog upp frågan med sin kollega kunde han inte acceptera att en kvinna tillrättvisade honom, säger Acelya Sengül.

– Han hade inte slagit ihjäl en man av dessa orsaker, anser Acelya Sengül.

Tre månader efter händelsen flyttade Acelya Sengül ut från det hus där hon hade bott hela sitt liv. Idag bor hon tillsammans med sina bröder och deras fruar. Det var hårt att flytta, berättar hon. Hennes avlidne far hade byggt huset och hon hade älskat att bo där. Efter mordet klarade hon inte längre av att gå ner för den stig där hon såg sin mor dö.

– I mina drömmar hör jag ljudet av en pi-

"Kvinnor, som inte är mödrar är 'ofulländade'. Alla kvinnor i Turkiet bör föda minst tre barn och därmed säkra den turkiska nationen."

Recep Tayyip Erdoğan

► stol som avlossas och jag ser blod, säger hon.

Mannen som sköt greps och fick i första instans livstids fängelse. Efter överklagan sänktes straffet till 18 års fängelse, vilket upprör Acelya Sengül. Hon fruktar att mannen kommer frigges i förtid. Nu har hon sagt upp sig från sitt arbete på en förskola och ägnar hela sin tid åt att mördaren ska få livstidsdomen i högre rätt. Hon har dock inget förtroende för rättsväsendet i Turkiet när det gäller att döma våldsamma män.

– Han kommer att kunna krama sina barn igen men jag kommer aldrig mer få krama min mor, konstaterar Acelya Sengül.

Under de senaste tio åren har över 2 600 kvinnor dödat i Turkiet i samband med manligt våld i Turkiet, enligt en sammanställning som kvinnoorganisationen ”We will Stop Femicide Platform” har gjort. De samlar in och analyserar data om våld mot kvinnor. Under många år har den turkiska regeringen inte offentliggjort statistik över hur många kvinnor som varje år mister livet på grund av mäns våld. Idag har dock regeringen börjat publicera statistik över kvinnliga offer.

– Vi samlar också in data över vad vi kallar ”misstänkta

SAMLAR DATA. Melek Önder från ”We Will Stop Femicide Platform” var med och arrangerade demonstrationen i Kadiköy. Varje månad offentliggör plattformen antalet dödade kvinnor.

händelser”. Det handlar om kvinnor som har dött men där det inte är bevisat att det handlar om våld från män, säger Melek Önder, som är representant för plattformen.

Under 2020 beräknar plattformen att 300 kvinnor dödades och att det var 171 misstänkta dödsfall.

– I några fall har det senare bevisats att kvinnans dödsfall berodde på våld, förklarar Melek Önder.

Hon är enig med Acelya Sengül att när det gäller mord och våld mot kvinnor så är det inte alltid som rättsväsendet i Turkiet dömer rättfärdigt. Melek Önder kallar hela det turkiska systemet för ”patriarkaliskt”:

– Vi har sett flera exempel där det juridiska systemet inte använder sin makt för att skydda kvinnor. Det finns exempel där män som ställs inför rätta för mord eller våld mot kvinnor kan få en mildare dom om de säger att de älskar kvinnorna.

Det är dock inte så att alla män slipper undan när en kvinna slås ihjäl, förklarar Melek Önder. Om ett fall får täckning i medierna och offentlig uppmärksamhet så är möjligheten större att mannen får ett hårt straff. Men om fallet inte får uppmärksamhet så kan mannen slippa undan med några få år i fängelse.

Och det är ett problem, anser Melek Önder:

– Om straffen inte är hårda kan män tänka att det är lätt att slå ihjäl en kvinna.

Det gör inte situationen bättre för kvinnor att det är sällsynt att de vänder sig till polisen för att få hjälp. Hos de turkiska kvinnoorganisationerna finns exempel på att kvinnor har blivit avvisade hos polisen när de har sökt skydd på en station efter en våldshändelse. Poliser ber antingen kvin-

KRAV PÅ SKYDD. Under förra året dödades omkring 300 kvinnor av män. Ett av budskapen från demonstranterna i Kadiköy var att regeringen måste göra mer för att skydda kvinnor.

nan att gå hem igen eller ringer till männen och berättar var kvinnor har gömt sig.

Vid flera tillfällen har det lett till att kvinnor sedan har dödat.

– Om regeringen och myndigheterna beslutade att de vill stoppa mord på kvinnor, och inte tolerera våld mot kvinnor, så skulle polisens uppförande förändras. Men det är ett politiskt val att inte göra något. Det ger mannen makt och så kan han göra det han vill, säger Melek Önder.

Det är en av anledningarna till att hennes organisation har arrangerat demonstrationen i Kadiköy. En gång för alla vill de få regeringen att förstå att den har svikit dem till fördel för våldsbenägna män som kan hota, slå och döda kvinnor bara för att de kan. Och för att rättsväsendet allt för ofta hjälper dem att slippa undan.

främsta ledet på platsen i Kadiköy finns *Münnever Kizil* i en dunjacka mot kylan.

Den 39-åriga kvinnan knyter handen och ropar högt om det system hon är arg på.

15 år har gått sedan Münnever Kizil första gången upplevde våld från en partner. ►

OM KVNNOR I TURKIET

- Fyra av tio kvinnor utsätts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld.
- Tre av tio kvinnor har gift sig innan 18-årsdagen.
- 48 procent av flickorna som har gift sig innan 18 år utsätts för våld.
- Endast en av tio kvinnor som utsätts för våld vänder sig till en institution för hjälp.
- 90 procent av offren för människohandel i Turkiet är kvinnor.

KÄLLA: UN WOMEN

CEYDA YÜKSEL. "Hon älskade djur", berättar Melissa om sin kusin (bilden). Hon blev dödad av en man när hon skulle överlämna en hundvalp som mannen skulle adoptera.

AYSUN YILDIRIM. 2018 blev Hüsnüyes Yildirms dotter knuffad ut från ett fönster. Ännu vet man inte vem som gjorde det: "Varje gång jag besöker hennes grav berättar jag för henne att jag kämpar för hennes rättigheter."

HELİN PALANDÖKEN. Nihats 17-åriga dotter hade avvisat en man. En dag kom han till hennes gymnasium och sköt henne.

FERİDE GENÇ. "Det är min mans syster", berättar Selime Altun. "Hon sköts den dag hon sålde sin bil. Hon har en son på 5 år."

Hennes man, som hon varit gift med i sju månader, blev rasande då hon spillde varmt vatten på hans fot när hon serverade te. Hon var gravid med sin dotter. Våldet pågick i sju år innan Münnevver Kizil tog mod till sig och lämnade mannen.

I samband med skilsmässan mötte hon en annan man som också var våldsam. Hon valde att lämna honom efter ett och ett

FRIHET. "Jag kämpar för kvinnors rättigheter och rätten att leva fritt", säger Münnevver Kizil, 39.

halvt år. Det var 2013 och sedan dess har han inte låtit henne vara i fred, säger hon.

Han har använt bilder av henne och skapat falska profiler på sociala medier där han ber hennes vänner om pengar. Han har anslutit olagliga ledningar till hennes lägenhet och klagat till kommunen så hon har fått böter. Han har slagit henne och försökt kväva henne. Han har försökt köra över henne med bil och har hotat henne med pistol, berättar Münnevver Kizil.

– Jag kan bli en av de kvinnor som blir

dödad imorgon utan att någon gör något åt det, säger hon med glansiga ögon. Jag har varit deprimerad och har försökt begå självmord.

Hon har anlitat en advokat som har startat flera rättssaker mot hennes ex-partner. Några har tagits upp i rätten men många anmälningar har avvisats vilket gör henne frustrerad.

I sju år har hon levt med honom som en skugga som följer henne. Och hon känner inte att rättssystemet förstår vad hon genomlever.

Det är därför hon står med en knuten näve vid demonstrationen i Kadiköy. Hon

vill inte finna sig i att bli behandlad på det här sättet av män.

– Ingen kvinna förtjänar att bli utsatt för våld. Kvinnor ska ha ett självständigt liv. Ett värdigt liv. Jag kämpar för rätten att leva fritt, säger Münnevver Kizil. Jag kämpar för ett slut på den här mardrömmen.

Det är det som alla demonstranterna i Kadiköy kämpar för. I den kalla blåsten vill de visa för dem som seglar, kör eller går förbi att de kämpar för sin rätt att leva fritt, utan våld. Och för ett system som säkrar att det inte blir fler kvinnor som slutar som de på bilderna. ■■■

Fotnot: Denna artikel publiceras också i danska Amnesty's tidning. Översättning: Ulf B Andersson.

HÖGT FÖRTROENDE FÖR AMNESTY

 SVERIGE. Varje år gör Ipsos en undersökning om kännedom och attityder i Sverige kring ideella organisationer och intresseorganisationer. Mätningen 2020 visade att kännedomen om Amnesty hade ökat från 77 procent år 2019 till 80 procent 2020.

Andelen som tycker att Amnestys verksamhet är mycket eller ganska viktig ökade något,

från 69 procent till 72 procent. 49 procent svarade att de har stort förtroende för Amnesty, jämfört med 50 procent 2019. Andelen som har litet förtroende för Amnesty minskade från 15 procent 2019 till 12 procent 2020.

Undersökningen gjordes bland allmänhet i åldern 16–75 år och 1 205 personer i en webbpanel deltog. IIII

”Chockerande mord”

Den 4 februari mördades **Lokman Slim**, välkänd journalist och demokratiaktivist, i södra Libanon. **Lynn Maalouf**, biträdande chef för Amnestys avdelning för Mellanöstern och Nordafrika, hyllade Lokman Slims kamp mot strafffrihet och krävde att det chockerande mordet utreds av myndigheterna.

FORTSATT KAMP FÖR AHMADREZA DJALALI

 IRAN. Den svensk-iranske forskaren **Ahmadreza Djalali** avrättning har flera gånger skjutits upp men han sitter kvar i en isoleringscell i det ökända Evin-fängelset i Teheran. Han dömdes 2017 till döden av en revolutionsdomstol i Iran. Den 17 december 2020 antog Europaparlamentet en resolution där Iran uppmanas att frige Ahmadreza Djalali:

– Parlamentet fördömer dess-

utom med kraft att han torterats, godtyckligt frihetsberövats och dömts till döden.

Amnesty har drivit en intensiv kampanj mot dödsdomen och i Sverige hade den 7 februari över 111 000 personer skrivit under en vädjan. I Belgien, där Ahmadreza Djalali också gästforskats, har både nationella och federala parlament uppmanat Iran att benåda honom. IIII

SOLIDARITET. En aktion för Ahmadreza Djalali på ett universitet i Belgien.

FOTO: US DOD/IAI

19 ÅR. Solnedgång över Guantánamo den 11 januari 2002. 19 år senare är fånglägret fortfarande kvar.

”Biden måste stänga Guantánamo”

 USA. Den 11 januari 2002 anlände de första fångarna till USA:s fångläger på basen Guantánamo på Kuba. Under det så kallade kriget mot terrorismen fördes människor, som av USA ansågs vara terrorister, genom olagliga överföringar (”extraordinary renditions”) från olika länder i världen till fånglägret. Många av fångarna hade först hållits fängslade i det system av hemliga fångelser runt om i världen som CIA drev och där tortyr var vanligt förekommande. Totalt har 775 män suttit i fånglägret på Guantánamobasen.

Fortfarande finns 40 muslimska män kvar i fånglägret och den 11 januari publicerade Amnesty rapporten ”USA: Right the Wrong, Decision Time on Guantanamo”.

– Det handlar inte bara om de 40 personer som fortfarande sitter på Guantánamo, det handlar också om de brott mot internationell rätt som har begåtts de senaste 19 åren och den fortsatta avsaknaden

av ansvarsutkrävande för dessa brott, sade **Daphne Eviatar**, chef för Säkerhet med mänskliga rättigheter-programmet vid Amnesty USA.

Daphne Eviatar pekade på att fångslandena på Guantánamo oundvikligen är knutet till mängder av olagligheter från regeringen under årens lopp; tortyr, påtvingade försvinnanden, tvångsmatning vid hungerstrejker och hemliga överföranden av fångar.

Dåvarande vicepresidenten **Joe Biden** höll den 7 februari 2009 tal vid säkerhetskonferensen i tyska München. Då lovade han att rättigheterna för de som ställs inför rätta skulle respekteras och att fånglägret på Guantánamo skulle stängas. Nu när Joe Biden har tillträtt som president i USA ser människorättsorganisationer en ny möjlighet att påverka.

Den 25 januari krävde Human Rights Watch, HRW, att

hemligstämpeln kring CIA:s tortyrprogram ska upphävas med undantag av sådant som rör överenskommelser mellan stater. Senatens underrättelsekommitté presenterade 2012 en rapport på 6 000 sidor om CIA:s kidnappningar, tortyr, sexuella övergrepp och andra brott. Viktiga delar av senatsrapporten är dock hemligstämplad.

Amnesty kommer nu öka trycket på Joe Biden för att fånglägret ska stängas. Spelfilmen ”The Mauritanian”, registrerad av **Kevin Macdonald**, som väntas få premiär 19 februari, kan skapa ny uppmärksamhet kring Guantánamo. Filmen baseras på mauretaniern **Mohamedou Ould Salahi**s bok från 2015, som gavs ut av Norstedts med den svenska titeln ”Guantánamo - En dagbok”. Mohamedou Ould Salahi satt fängslad på Guantánamo utan rättegång 2002–2016.

ULF B ANDERSSON

VÅLDET MOT KVINNOR SKA BEKÄMPAS

 PUERTO RICO. Den 24 januari utfärdade Puerto Ricos guvernör **Pedro Pierluisi** en order om nationellt nödläge på grund av våldet mot kvinnor och flickor. Förra året begicks 60 fall av femicid (mord på kvinnor) och sex fall där transpersoner mördades. Våldet har ökat under pandemin.

– Alldeles för länge har utsatta offer utsatts för konsekvenserna av systematisk machismo, brist på jämlikhet, diskriminering, brist på utbildning och framför allt avsaknad av handling, skrev Pedro Pierluisi på twitter.

Guvernören lovade att mer resurser ska anslås för att bekämpa könsbaserat våld och att en representant ska utses i regeringen för att ta sig an frågan. Frågan om kvinnors inkludering på arbetsmarknaden ska också prioriteras. Pedro Pierluisi tillträdde som guvernör den 2 januari.

Liza Gallardo, chef för Amnesty i Puerto Rico, välkomnade i ett uttalande nödläget och lovade att bevaka att åtgärderna respekterar alla människors rättigheter. Hon betonade också att hbtqi-personer måste inkluderas i åtgärderna. Amnesty i Puerto Rico har drivit en kampanj för åtgärder mot det ökande våldet mot kvinnor och transpersoner.

Puerto Rico är en självstyrande del av USA. IIII

TORTYR UNDER STRAFFRIHET

 BELARUS. I en rapport från Amnesty International den 27 januari visas hur myndigheterna i Belarus använder rättssystemet som ett vapen för att straffa dem som blivit utsatta för tortyr snarare än att straffa dem som är ansvariga för den. Det här sker som ett led i de utbredda och brutala attackerna för att tysta oppositionen efter protesterna som ägde rum efter valet i augusti 2020.

I rapporten, Belarus: ”You are not Human Beings”, skildrar Amnesty hur fredliga demonstranter har utsatts för massgripanden. De har torterats: tvingats klä av sig, blivit slagna, utsatta för ”stress-positioner” och nekade mat, dricksvatten eller vård i flera dagar.

Amnesty menar att det totala misslyckandet hos rättssystemet i Belarus kräver internationellt ingripande för att säkerställa ett ansvarsutkrävande och att rättvisa skipas. IIII

★ CHILE KÄMPAR FÖR FÖRÄNDRING

Hösten 2019 exploderade Chile. Missnöjet med bristande jämlikhet ledde till protester som fortsätter. Det finns nu förhoppningar om ett nytt Chile när en ny konstitution ska skrivas men misstron är utbredd.

TEXT: LISE JOSEFSEN HERMANN
FOTO: PABLO ROJAS MADARIAGA

Det första jag möter vid ankomsten till den internationella flygplatsen Arturo Merino Benítez i huvudstaden Santiago de Chile är en soldat med k-pist. Det är en del av landets kontroll av covid-19. Det verkar våldsamt, inte minst i ett land som var en militärdiktatur för några årtionden sedan.

Det är ett land med en befolkning på standby, tärn av kampen på gatorna när normaliteten försvann flera månader innan coronaviruset förändrade vardagen runt om i hela världen i mars 2020. Då hade Chile varit i undantagstillstånd i nästan ett halvår.

Det som började den 18 oktober 2019

kallas av många för "estallido social", ungefär socialt utbrott. Alla, befolkning som experter, kunde förnimma att det var på väg. Det var förutsägbart men ingen visste när utbrottet skulle komma och när det kom så var det i form av en explosion.

Det pyrande missnöjet bröt ut i form av protester mot att biljettpriserna på tunnelbanan i Santiago höjdes med 30 pesos (motsvarar cirka 35 öre). Men det handlade

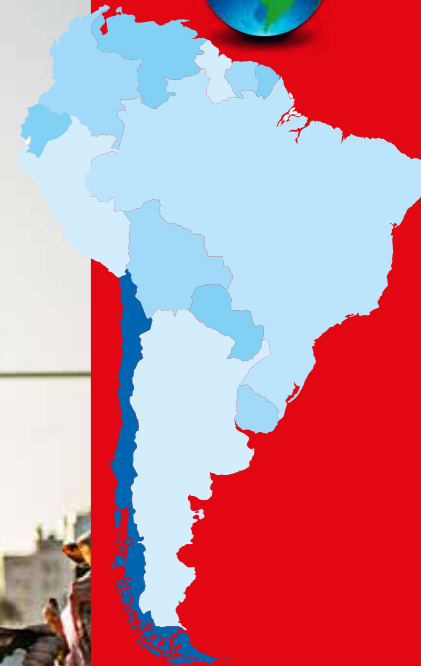
självfallet inte bara om tunnelbanan. Ett av de kända slagorden vid demonstrationerna var "No son 30 pesos, son 30 años" (det är inte 30 pesos, det är 30 år).

Det började som spontana demonstrationer bland skolelever, studenter men också arbetare, som blockerade tunnelbanestationer och slutade med attacker som satte stadens huvudtransportsystem ur funktion. Snart kom det att handla om ett

allmänt missnöje med levnadskostnaderna i Chile och protesterna spred sig runt om i landet.

En fredag i december förbereder sig gatorna i Santiago på dagens demonstration. Sedan den 18 oktober 2019 har det varit demonstrationer i huvudstadens centrum varje vecka. För många invånare har fredagsdemonstra- ➤

KAMPLUST. Juanita Millal (i mitten) säger att hon demonstrerar för mapuche-folkets rättigheter.

CHILE

HUVUDSTAD:
Santiago de Chile.

POLITIK: Militärdiktatur 1973-1990 med Augusto Pinochet som ledare. Socialisten Michelle Bachelet var president 2006-2010 och 2014-2018. Hon levde i exil efter kuppen 1973 då hennes far dog efter tortyr. Högerpolitikern Sebastián Piñera var president 2010-2014 och återkom 2018. Bristen på jämlikhet i samhället har lett till stora protester som inleddes i oktober 2019.

YTA: 756 096 km² (Sverige: 449 964 km²).

BEFOLKNING:
17,6 miljoner (2017).

MAPUCHE-LEDARE. **Juanita Millal** demonstrerar i Santiago de Chile.

KONFRONTATION. Unga demonstranter mot polisen den 11 december 2020.

SEBASTIÁN PIÑERA

Rik affärsman som har gett sig in i politiken. Var Chiles president 2010 till 2014 och vann valet igen 2017. Nytt presidentval ska hållas i november 2021. Han tillhör det konservativa högerpartiet Nationell förnyelse.

FOTO: WIKIPEDIA

tionerna varit en fast punkt det senaste året. En av dem är 62-åriga *Juanita Millal* som är en så kallad "lonko", ledare i Santiago för mapuche-folket. Vi har sökt upp en lugn plats i en av stadens parker för att kunna prata ostört. Eller det var planen. Vi är flera kvarter bort från demonstrationen. Vi har precis börjat intervjun när Juanita Millal springer iväg. Polisen är på väg in i parken. Jag kan också känna tårgasen. Några minuter senare kommer 62-åringen tillbaka.

Juanita Millal har inte mycket till övers för Chiles president *Sebastián Piñera*:
– Jag levde under *Pinochets* diktatur och nu lever jag under Piñeras. Jag kommer kämpa till slutet. Jag hoppas de inte ödelägger mina ögon eller dödar mig då jag fortfarande har mycket att kämpa för.
Hennes oro är inte tagen ur luften. Enligt människorättsorganisationer har det registrerats över 400 ögonskador i samband med protesterna, tolv personer har dödats av

säkerhetsstyrkorna och över 200 personer är fortfarande häktade.
– Studenterna fick folket att vakna. Vi sov alla och hade fortfarande samma vanor som under Pinochet. Det är inte rättfärdigt med en sådan ojämlikhet. Det är en mänsklig rättighet att ha tillgång till bostad, utbildning och hälsa, säger Juanita Millal.
Nu har demonstrationerna också fått andra slagord som handlar om polisbrutalitet, ögonskador, dödade demonstranter och

krav på frigivning av politiska fångar. Och som pricken över i-et; att president Piñera avgår.
– Om det inte var för ungdomen...
Juanita Millals ord avbryts av poliser som kommer springande mot oss och tårgas. Vi måste flytta på oss, hostande och med svidande ögon. Det verkar våldsamt att bli utsatt för tårgas vid en intervju med en 62-årig kvinna i en park. Under mina många år som journalist i Latinamerika har jag aldrig upplevt något liknande.
– Det är normalt det här, påpekar Juanita Millal. Vi har kämpat i över ett år mot regeringen och systemet. Regeringen representerar inte oss. Vi har varit ute på gatorna sedan den 18 oktober 2019 och det vi har uppnått är skadade ungdomar med ögonskador och döda. Det är ingen skillnad på Pinochet och Piñera. Det här är inte demokratiskt. Vi har rätt att demonstrera. Jag stör ingen – jag är Mapuche Power.
Juanita Millal gläds över sammanhållningen när folket gick ut på gatan tillsammans med studenterna:
– Vi var alla ute på gatan av en

GODA VÄNNER. Augusto Pinochet möter USA:s utrikesminister Henry Kissinger 1976.

FOTO: MIRE/WIKIMEDIA

DIKTATUREN

FRÅN DEN 11 SEPTEMBER 1973 till den 11 mars 1990 styrdes Chile av Augusto Pinochet. Han ledde den militärkupp som störtade Salvador Allendes socialistiska regering. Under Pinochet förbjöds politiska partier och fackföreningar.

Över 3 000 personer dödades eller försvann och tiotusentals utsattes för tortyr. Det beräknas att 200 000 chilensare gick i exil.

Under militärregimen genomfördes omfattande ekonomiska liberaliseringar, inspirerade av Milton Friedman, nationalekonom från USA som 1976 fick Riksbankens ekonomipris till Nobels minne, vilket ledde till demonstrationer vid utdelningen i Stockholm.

➤ orsak. Jag var där som mapuche, andra på grund av ekonomisk ojämlikhet eller äldre som saknar pension. Denna orättfärdighet fick mig ut på gatan den 18 oktober. Men det är inget som har förändrats sedan dess så därför är vi fortfarande här.

ikväl har något hänt. Den 25 oktober 2020 hölls en folkomröstning om en ny konstitution och en överväldigande majoritet, 79 procent, sade ja. Juanita Millal är nu igång med att försöka ställa upp i valet för den så kallade "Lista del Pueblo", folkets lista, till den församling som ska skriva den nya konstitutionen.

– Pinochet skapade den konstitution som nu gäller och tidigare regeringar har inte avskaffat den, förklarar Juanita Millal. De unga stod inte ut längre, det var för mycket utnyttjande av arbetarklassen. Det är som om folket inte existerar för Piñera. Vi demonstrerar på grund av att mapuche-folket har blivit berövad mark och för kvinnors, ungas och arbetares värdighet. Folk stod inte längre ut med den dåliga behandlingen och därför exploderade det den 18 oktober 2019. Jag är stolt över de unga. Hade det inte varit för dem skulle vi fortfarande sova och tro att allt var i den skönaste ordning.

– När vi blir en del av den församling som ska skriva konstitutionen så kommer

vi kräva att de ger oss tillbaka vår mark, utbildning för unga, bostäder och en uppgörelse med den sociala tortyr som finns i vårt samhälle. Vi vill ha värdighet som människor. Vi vill ha ett stopp för att folk kastas i fängelse för att de protesterar. Piñera vill styra landet som om det är ett företag. Men vi är ingen firma, vi är människor, säger Juanita Millal med eftertryck.

Octavio Avendaño är sociolog och politisk analytiker vid det statliga Universidad de Chile. Han har sett hur upproret har pyrt under årtal.

– Redan 2011 var det viktiga demonstrationer. Det har hela tiden funnits en social oro som har grott. Det har handlat om krav kring avgifter inom hälsovård och utbildning men också om regeringsstilen som har varit överdrivet auktoritär. Innan protesterna började i Santiago var det också omfattande protester bland lärare som krävde bättre arbetsförhållande. Det fanns en känsla av en latent olöst konflikt och den 18 oktober exploderade det hela, förklarar Octavio Avendaño.

Sedan den dagen 2019 har Chile varit ett annat land, säger han:

– Det sociala utbrottet 2019 födde en social rörelse som vi inte hade sett förut. Det ➤

MAPUCHE

Ett urfolk i Chile och Argentina. Idag beräknas 1,7 miljoner bo i Chile och cirka 200 000 i Argentina. Mapuchebefolkningen har utsatts för hårt förtryck och idag fortsätter konflikter som rör markrättigheter. Mapuche har en egen flagga som ni ser här ovan.

KRÄVER FRIHET. Demonstranter kräver frihet för dem som fängslats och polisen använder tårgas.

SYMBOL. Rodrigo Rojas Vade, som lider av leukemi, har blivit en symbol för kampen mot ett orättvist hälsovårdssystem.

► finns ett före och ett efter den 18 oktober 2019. Vi kan inte gå tillbaka till det sätt vi levde på före 18 oktober – det är en allmän uppfattning.

Det är en överväldigande upplevelse att vara i Santiago där vardagen och staden fortfarande präglas av protesterna. Trafikljusen är ur funktion, internet fungerar sporadiskt och ickedemonstranter vallfärdar bort från stadens centrum i samband med de veckovisa fredagsprotesterna.

Chilenarna bör beväpna sig med tålmod, anser Octavio Avendaño:

– Det här kommer att ta lång tid, kanske fem eller tio år innan vi börjar se att sakerna blir normala i Chile. Detta är början på en ny etapp.

Den 11 april 2021 är det val till den församling där 155 ledamöter under nio månader ska skriva en ny konstitution. Resultatet ska sedan till en folkomröstning 2022.

I samband med fredagsdemonstrationen möter vi *Rodrigo Rojas Vade*, känd som *Pelao Vade*. Han är en 37-årig man som lider av leukemi och har blivit en symbol i kampen för ett rättfärdigt hälsovårdssystem istället för ett system där behandling bara ges till den som kan betala. Han följde demonstrationen 18 oktober 2019 från sin sjukhussäng. Så snart han skrivits ut från sjukhuset gick han ut på gatan, och för första gången deltog han i demonstrationer.

– Jag kände att jag hade kommit rätt, säger Rodrigo Rojas Vade. Vi har alltid vetat att hälsovårds- och utbildningssystemen var helt fel. Att stå framför polisen, att kämpa för förändring, det var överväldigande.

– Det handlar i grund och botten om rätten till hälsovård, fortsätter han. Att vi har rätt till behandling och då en ordentlig behandling, inte föråldrade metoder och med gammal medicin. Vi kämpar också för rätten till

utbildning och andra basrättigheter. Idag fungerar det så att om du inte har pengar så är det ingen som bryr sig om ditt liv. Vi kan inte normalisera ett hälsovårdssystem där man dör om man inte har pengar för att betala för behandling.

Claudio Gonzales

skuggan av ett träd sitter 62-årige *Claudio Gonzales*. Han förlorade sitt arbete på marknadsföringsavdelningen i ett mindre företag omedelbart efter att protesterna startade och miljonstaden förlamades. Trots de personliga konsekvenserna för honom själv, stödjer han protesterna:

NY ERFARENHET. Rodrigo Rojas Vade hade aldrig demonstrerat innan protesterna började hösten 2019.

– Det är de ungas kamp. Det vi inte gjorde upp med efter diktaturen gör de unga upp med nu. Det är en etapp som är nödvändig för att landet ska kunna förändras.

Medan månaderna av protester gick så kom också coronaviruset och påverkade ett land som var i uppror.

– Pandemin framhäver den stora ojämlikheten i hela Latinamerika. Piñera hade inte suttit kvar om det inte var för pandemin, menar Claudio Gonzales. Piñera har verkligen lågt stöd i befolkningen och den 18 oktober 2019 var slutet för den här regeringen. Landet förlamades. Företag stängde, det var mycket hunger och soppök.

Den 16 januari i år gav en opinionsun-

dersökning, där 1 496 personer tillfrågades, president Piñera ett rekordlångt stöd med endast sex procent. Över hälften stödde protesterna och 64 procent ansåg att polisen kränker mänskliga rättigheter. Den 21 november 2021 ska ordinarie president- och parlamentsval hållas i Chile.

utkanten av huvudstaden, i det fattiga bostadsområdet Peñalolén besöker vi ett "olla común", soppköket Hermida.

– Redan innan protesterna började lade vi märke till ökad fattigdom, förklarar initiativtagaren *Jessica de Lourdes Silva Muñoz*.

Hon berättar att det också var folkkök i samma hus under diktaturen på 1980-talet:

KONSTITUTIONEN

1980 lät *Pinochet* genomföra en tvivelaktig folkomröstning om en ny konstitution som ersatte den som hade gällt sedan 1925.

Den 25 oktober 2020 röstade en överväldigande majoritet för att en ny konstitution ska utarbetas. En församling ska väljas och sedan ska förslaget till ny konstitution läggas fram 2022 för en folkomröstning.

LÄS MER

På amnestypress.se (18 december 2020) finns ett reportage där bland andra *Ana Piquer*, generalsekreterare för Amnesty Chile, intervjuas.

FOLKKÖK. Jessica de Lourdes Silva Muñoz leder arbetet med soppköket Hermida.

+ 1988

Till mångas förvåning hölls den 5 oktober 1988 en folkomröstning i Chile där militären accepterade att drygt 55 procent röstade nej till att Pinochet skulle sitta kvar åtta år till. Han avgick i mars 1990 och civilt styre infördes åter.

– Protesterna gjorde att fattigdomen blev tydligare även om den hela tiden har funnits. Under pandemin har det blivit ännu värre. Folk som är daglönare har helt enkelt inte pengar till mat. Folk började sälja sina kläder, TV-apparater och möbler. Då bestämde vi att det var dags att upprätta ett folkkök igen.

Den första lördagen serverade hon 200 luncher. Sedan blev det snabbt upp till 450 personer som kom till tre dagliga måltider, sex dagar i veckan. Det serverades bönor, kikärter, pommis frites och empanadas.

– Det var många äldre som kom och fick mat, berättar Jessica de Lourdes Silva Muñoz. Och vi förde ut mat till folk som hade fått covid-19. Vi blev tvungna som medborgare att ta ansvar för situationen då kommunen eller staten inte gjorde det.

Hennes familj har inte haft råd att betala el- och vattenräkningar det senaste

året på grund av bristande inkomster:

– Vi tvingas att prioritera. Betala räkningar eller mat på bordet, säger hon.

Hon berättar om många personer som bor trångt i små bostäder här i kvarteren. Jessica de Lourdes Silva Muñoz har själv varit ute på gatan och demonstrerat:

– Det är mycket att kämpa för; hälsovård, bostäder, utbildning och rätten till mat. Jag hoppas att krisen löser sig med den konstituerande församlingen. Men det kommer ta tid och det är nödvändigt att protestera på gatan. Det medför också risker; sårade, dödade, fängslade. Men du kan inte bara vänta på att andra ska kämpa för din skull. Det finns många politiska fångar. De unga är uttråkade och de har inte råd att studera. Det är mycket fattigdom och regeringen gör inte något för att hjälpa dem. Det slutar i problem med våld och droger.

Samtidigt tvivlar inte ledaren för folkköket på att protesterna har effekt:

– Det har varit värt det hela. Att komma

fram till att ändra konstitutionen är stort. Nu ska vi bara ha rättvisa; att fångarna från protesterna frigges.

Valeria Carvallo är sociolog med inriktning på politisk sociologi vid universitetet i Valparaiso. Hon delar synen att protesterna var väntade sedan lång tid tillbaka:

– Det var en explosion av socialt missnöje som funnits länge och explosionen kunde inte stoppas. Graffiti i Santiago om att ”det inte är 30 pesos utan 30 år” var bara droppen som fick bägaren att rinna över. Vi har kunnat se det komma under lång tid.

– När så protesterna startade var det som när det kommer ut kaniner ur en trollkonstnärns hatt; olika orsaker förde samman människor i protest mot regeringen – det handlade om hälsovård, utbildning, pensioner och transporter, allt det som handlar om höga levnadskostnader i Chile, säger Valeria Carvallo.

Hon pekar på att förhållningsreglerna under pandemin var extrema:

– Det var mycket militär kontroll och det kändes väldigt våldsamt när presidenten satte in den tunga krisapparaten i ett land som nyligen haft diktatur. Covid-19 passade precis in för att regeringen skulle kunna behålla den sociala kontrollen.

Valeria Carvallo ser positiva reaktioner i befolkningen inför valet till den konstituerande församlingen:

– Efter folkomröstningen har folk samlats i sina kvarter och diskuterat vilken konstitution de önskar sig och pratar om vad de önskar för framtiden. Problemet är att folk inte känner sig representerade i kongressen. Nu handlar diskussionen om vem som ska sitta i den konstituerade församlingen? Det är också en polemisk diskussion om valet dit. Hur ska vi till exempel säkra att de fattiga områdena blir representerade? Det finns en stor misstro mot de politiska partierna. Många fruktar att den nya konstitutionen blir en kopia av den gamla och skriven av politikerna.

Samtidigt har regeringens våldsamma användning av militären mot demonstranterna gett folk ännu mer anledning till att protestera.

– Nu handlar protesterna om frigivning av de politiska fångarna. Och folk protesterar fortfarande på gatan då levnadskostnaderna fortfarande är desamma. Folk kräver fortsatt också att presidenten ska avgå. Folk kommer att stanna på gatan tills det blir reella förändringar, anser Valeria Carvallo.

Offentliganställda försöker hela tiden att måla över de graffiti med politiska budskap som hela tiden dyker upp igen i Santiago. Det är en symbolisk kamp; presidenten och politikerna mot folket.

– Som det står på en graffiti: ”Förut hade vi det bra, men innerst inne hade vi det dåligt. Nu har vi det dåligt men det är bra att veta om det”. Det är nästan som det chilenska samhällets mentala tillstånd och erkännandet är det första steget. För ett och ett halvt år sedan var det något helt annat, påpekar Valeria Carvallo.

Tillbaka till Claudio Gonzales i skuggan under trädet i Santiagos centrum.

– Jag kämpade då 1973, berättar han. Jag var 14 år och min far stödde Pinochet. Det var många som var rädda för uniformerna. Det fanns en utbredd fruktan. Idag är det annorlunda.

Han säger att han kämpar för sin 20-åriga dotter:

– Det handlar inte om mig själv, det är för ungdomen. Och för grundläggande pelare i samhället. Pensionerna är en eländighet. Utbildningen är dålig och bara för dem som kan betala. Och hälsovårdssystemet bör vara till för alla, inte bara för de som har pengar. Vi behöver en fullständig förändring.

– Folkomröstningen om en ny konstitution var för att lugna folk, fortsätter Claudio Gonzales. Folk vill ha reella förändringar, mera extrema och snabbare förändringar. Det finns ett stort missnöje med att många sitter fängslade. Nu är det ett historiskt ögonblick när de unga kämpar mot förtryck. Jag hade inte kunnat föreställa mig att jag skulle få uppleva ännu ett exempel av kamp på detta sätt. Men ja – förhållanden kan ändra sig! IIII

+ LÄS OCKSÅ

Nummer 11-12/2020 av Världspolitikens dagsfrågor, som ges ut av Utrikespolitiska institutet, har titeln ”Hoppet om ett nytt Chile”. Lars Palmgren ger sin syn på protesterna i Chile.

ÖVERSÄTTNING:
ULF B ANDERSSON

DEL 2 KRÄSSEN på AMNESTY

Svenska Amnestys generalsekreterare Anna Lindenfors lämnade sin post i december då hon och styrelsen hade olika uppfattningar om ledningen av organisationen.

TEXT: JENNIE AQUILONIUS

Den 9 december kom det överraskande beskedet att *Anna Lindenfors* slutar som generalsekreterare för Amnesty Sverige, tre år innan hennes förordnande går ut. Beskedet kom två månader efter att årsmötet röstat fram en ny styrelse den 3 oktober.

– Vi fick en ny styrelse och det visade sig att den styrelsen och jag inte hade samma synsätt på hur organisationen skulle ledas framöver. Då är det bättre att gå skilda vägar. Det går inte att jobba tillsammans i ledningen av en organisation och inte tycka likadant, det var också därför jag lämnade själva jobbet med en gång, säger hon.

Vad tyckte ni olika om?

– Det handlar om riktningen framåt och hur man driver en organisation.

Det som har nämnts som orsaker i andra medier är kritik om rasism på arbetsplatsen, ekonomiska nedskärningar och omorganisation, är det de frågorna som ligger bakom din avgång?

– Jag kan berätta var jag står i de frågorna, som jag har jobbat med länge. Jag är stolt över att vi startade ett proaktivt jämlikhetsarbete för flera år sedan, med syftet att Amnesty skulle vara en tillgänglig och inkluderande organisation. Ambitionen var att göra arbetet på riktigt och våga gå på djupet, även när det är svårt, och vi ser i dag flera positiva resultat både internt och i vårt rättighetsarbete.

– Jag hade också tagit fram ett förslag på kostnadsbesparingar och organisationsförändringar som skulle matcha budgetramarna. Förslaget har tagits fram baserat

på en jämförelse med andra organisationer i Sverige och med andra sektioner samt i diskussioner på sekretariatet.

Finns det något du ångrar?

– Nej, jag känner mig stolt över det jag har gjort under de här sju åren. Men självklart har jag lärt mig saker och det skulle kunna betyda att besluten blivit annorlunda i dag, säger Anna Lindenfors.

Amnestys nya ordförande Parul Sharma har avböjt att medverka i en intervju med Amnesty Press. Hon har via mejl själv formulerat tre frågor och svarat på dem. Vi publicerar svaret i sin helhet nedan:

– Varför slutar Anna Lindenfors?

Styrelsen och Anna Lindenfors ser olika på framtiden och de utmaningar som organisationen står inför. Det är inte en enskild sakfråga som ligger bakom beslutet utan en sammanvägd bedömning av flera olika frågor där styrelsen haft en annan uppfattning än generalsekreteraren.

Men vilka olika frågor handlar det om?

Ett exempel är att Anna Lindenfors och styrelsen ser helt olika på vad nästa steg är i dessa tider av ekonomiska besparingar. Styrelsen menar att det förslag på organisationsförändring, där bland annat generalsekreterarens roll skulle ändras markant, är för otydlig och har tagits fram för snabbt.

Det är som sagt inte en enskild sakfråga som ligger bakom beslutet utan en sammanvägd bedömning av flera olika frågor där styrelsen haft en annan uppfattning än generalsekreteraren. Jag vill därför inte gå

”

Vi ser olika på framtiden.”

Parul Sharma

”

”Då är det bättre att gå skilda vägar”

Anna Lindenfors

– Det är önskvärt att det här kommer i hamn nu, att vi får veta vad som gäller och kan börja gå vidare.

Johanna Westeson

in på enskilda frågor eftersom det riskerar att leda tankarna fel.

Men vad innebär det konkret att styrelsen och Anna Lindenfors "ser olika" på hur arbetet ska bedrivas framåt?

Amnesty går snart in i en ny planeringsperiod och vi är mitt uppe i att fastställa budget och verksamhetsplan för de kommande två åren. Det har då blivit tydligt att styrelsen ser annorlunda än Anna Lindenfors på hur det arbetet bäst ska bedrivas framöver, och vilka de största utmaningarna är."

Även sektionens kassör sedan 2015, *Mårten Rosander*, lämnade sin post i oktober.

– Jag och ordföranden var oense om ledningen och styrningen av Amnesty och hon bad mig därför att avgå, säger han.

Vad var ni oense om?

– Till exempel hur vi hanterade beslut i styrelsen samt mer generellt styrelsens sätt att arbeta framöver.

Mårten Rosander kommer att fortsätta som aktiv medlem i Amnesty.

Ordförande *Parul Sharma* skriver i ett mejl till Amnesty Press att Mårten Rosander inte ombads att lämna sin post utan lämnade självmant.

Amnesty befinner sig också i en ekonomisk kris. Förra året fattade styrelsen beslut om att spara tre miljoner kronor under år 2021 och tre miljoner kronor under 2022. Det beror bland annat på att coronapandemin satt stopp för vissa planerade samlingsaktiviteter. Det har lett till nedskärningar, omorganisation och att personal sägs upp.

I mitten av januari avslutades MBL-förhandlingar kring den nya organisationen mellan arbetsgivaren och fackklubbarna för Unionen och Saco. Anna Johansson är

tillförordnad generalsekreterare för Amnesty. Hon berättar att sex tjänster försvinner under 2021 och två under 2022. Bland annat försvinner två gruppchefstjänster och tjänsten som receptionist. Några personer har sagt upp sig och det finns även vakanta tjänster som inte tillsätts. Tre personer blir övertaliga. Nu undersöker arbetsgivaren om det finns vakanta tjänster som kan erbjudas de medarbetare vars positioner försvunnit.

– Vi kommer enbart att säga upp personer om det inte finns någon möjlighet till omplacering internt. Men berörda kan också välja att tacka nej till en omplacering, då blir konsekvensen att man blir uppsagd av arbetsbrist, eftersom ens ursprungliga tjänst inte finns kvar.

Den nya organisationen träder i kraft den 1 juni. Enligt prognoserna kommer åtgärderna leda till en budget i balans år 2022.

– De risker vi ser handlar framför allt om oro hos personalen och att vi tappar fart och kraft när vi behöver ägna oss åt att få en ny organisation på plats, säger Anna Johansson.

Madelaine Seidlitz är nybliven ordförande för Saco-klubben på Amnesty. Hon tycker att förhandlingarna har skett i god anda och med lyhördhet, men att det är svårt att veta vad omorganisationen kommer att innebära i praktiken.

– Vi har kommit överens med arbetsgivaren om att det ska göras en översyn av den nya organisationen och att vi tillsammans ska ta fram i vilken form den ska ske, vad den ska innehålla och när den ska genomföras, säger hon.

Johanna Westeson är förhandlare för Unionens fackklubb. Hon menar att nedskärningarna är olyckliga, samtidigt som facket har förståelse för att det ekonomiska

läget kräver åtgärder. Det är svårt att veta hur stämningen är bland personalen, tycker hon, eftersom de flesta jobbar hemma på grund av pandemin.

– Det är önskvärt att det här kommer i hamn nu, att vi får veta vad som gäller och kan börja gå vidare. Ovisshet skapar otrygghet och det tror jag många har känt under den här tiden, säger hon.

Under förra året skakades Amnesty av ytterligare en kris. I juni lade organisationen ut en bild på Instagram till stöd för Black Lives Matter-rörelsens protester mot rasism och polisvåld mot svarta i USA. Det väckte kritik mot hur Amnesty själva behandlade svarta medarbetare på arbetsplatsen samt kring representation och rekrytering.

Ledningen tillsatte två utredningar. Den ena handlade om hur Amnesty hade hanterat anmälda incidenter om diskriminering och trakasserier och den andra tittade på ledningsgruppens representation och kompetens att leda jämlikhetsarbetet. Sedan tidigare pågick en översyn av rekryteringsarbetet. I förra numret skrev Amnesty Press om rapporterna om incidenthantering och rekrytering.

Nu är även konsulten *Anna Adenijis* översyn av ledningsgruppen klar. Hon menar att ledningen behöver tydliggöra vad man menar med representation. Nu är det otydligt om representation handlar om kompetensen att leda jämlikhetsarbetet eller om att spegla olika erfarenheter och perspektiv. I det senare fallet blir representation en fråga om trovärdighet och tillit, om ledningsgruppen inte representerar olika perspektiv blir möjligheten att driva jämlikhetsarbetet lidande, oavsett vilken kompetens som finns.

– Det är den stora svårigheten. Det finns en stor medvetenhet i ledningsgruppen om

kritiken som har förts fram och en viss frustration kring att inte veta hur man ska komma vidare. De har genomfört vissa förändringar, men inte tillräckligt mycket, enligt kritikerna, säger Anna Adeniji.

Rapporten visar att majoriteten i ledningsgruppen är vita, högutbildade svenska kvinnor med medelklassbakgrund men också med stor erfarenhet av att jobba i internationella organisationer. Men, fortsätter Anna Adeniji, om man gräver djupare finns en större bredd av arbets- och livserfarenheter:

– Den homogenitet som finns i Amnestys ledningsgrupp känns igen från civilsamhället i stort. En av mina rekommendationer är därför att Amnesty skapar fler interna karriärvägar.

Hon har också identifierat flera motsättningar som försvårar jämlikhetsarbetet. Medarbetarna stannar länge på arbetsplatsen, vilket är ett gott betyg men samtidigt gör det svårt för nya personer att ta sig in. Eftersom Amnesty jobbar med mänskliga rättigheter har många nya medarbetare ofta höga förväntningar på att jämlikhet och god arbetsmiljö redan ska finnas på plats.

Förväntningarna krockar bland annat med de gamla mönster som genomsyrar hela det svenska civilsamhället, som till exempel märks i form av att det framför allt sitter vita personer i ledningen. Dessutom är arbetsbelastningen hög, vilket kan göra det svårt att hinna se och ta hand om varandra.

Det interna jämlikhetsarbetet var också länge underordnat det externa arbetet med mänskliga rättigheter. Anna Adeniji ser även stora tillitsproblem mellan ledning och medarbetare.

En av hennes rekommendationer är att ledningsgruppen behöver koppla ihop organisationspsykologi, att förstå förväntningar på

Det finns en frustration kring att inte veta hur man ska komma vidare."

Anna Adeniji

FOTO: MARCELLA SVENSSON

Det vi gör nu är att sätta mål för hur vi vill förändras och jobba systematiskt för att komma framåt.”

Anna Johansson

organisationen, med hållbar aktivism, att medarbetare och aktivister inte bränner ut sig, och ett jämlikhetsperspektiv.

– Många kommer utifrån med aktivistbakgrund och vill gärna att förändringar ska gå snabbare än vad som är möjligt i en stor organisation. Det här behöver ledningen förstå för att kunna navigera den kritik som kommer, säger Anna Adeniji.

Hon rekommenderar också ett tydligare fokus på jämlikhetsintegrering, där jämlikheten inte ligger bredvid som ett projekt utan integreras i alla områden. Kompetensen att styra mot en mer jämlik organisation finns i form av vilja och teoretisk kunskap, enligt Anna Adeniji, men ledningsgruppen behöver stöd i att implementera kunskapen.

Lösningen är inte att byta de sju personerna i ledningen, menar hon. De inbyggda paradoxerna skulle fortfarande finnas kvar. Det skulle också vara ansvarslöst med tanke på den kompetens som finns i gruppen när det gäller ledarskap och internationell erfarenhet.

– Det behövs även erfarenheter av att rasifieras som icke-vit och för att bättre förstå rasism inom Sverige. Den förändringen tror jag kommer att ske långsiktigt, säger Anna Adeniji.

Anna Johansson, tillförordnad generalsekreterare, berättar att översynen, när den här tidningen har kommit ut, ska ha presenterats för medarbetarna:

– Jag ser fram emot att reflektera gemensamt kring rapporten och höra vad medarbetarna tänker kring den, det är ett första steg.

Hon anser att det behövs ett annat arbetssätt för att fördjupa ledningsgruppens samtal kring jämlikhetsarbetet och att kompetensen behöver breddas. Den 1 februari delades ledningsgruppen upp i två forum där det ena ska fokusera på verksam-

het och resultat och det andra på jämlikhet och organisationskultur. Tanken är att samla personer med kompetens, förmåga och intresse för att titta närmare på hur organisationen kan komma vidare i jämlikhetsarbetet.

Ledningsgruppen har också resonerat kring frågan om spegling av olika perspektiv och erfarenheter.

– Om vi som organisation är en röst för jämlikhet och mot diskriminering, vad säger det då om oss att vi inte själva lyckas överkomma de strukturella hinder som finns på arbetsmarknaden och i rekryteringssammanhang? Det vi gör nu är att sätta mål för hur vi vill förändras och jobba systematiskt för att komma framåt, det kommer att ta lite tid, säger Anna Johansson.

Hösten 2020 gjorde Amnesty också en medarbetarundersökning som besvarades av 80 personer, 75 procent av de anställda. Över hälften, 54 procent, menade i en skattning att de inte kan rekommendera Amnesty som arbetsgivare till en bekant.

Anna Johansson har förståelse för att siffran är hög. Det har varit ett tufft år med nedskärningar, pandemi och diskussionen om rasism och diskriminering.

– Jag har stor förståelse för att kollegor tänker att de inte skulle rekommendera arbetsplatsen till någon annan, för det är jobbigt på arbetsplatsen nu. Men jag kan också tänka att vi har fått syn på många av våra utmaningar, och det är första steget i allt förändringsarbete, säger Anna Johansson.

Undersökningen visar även att andelen som anser att kulturen på arbetsplatsen innebär en risk för att de själva ska drabbas av kränkningar, diskriminering och trakasserier har ökat från 19 procent 2019 till 21 procent 2020. När det gäller hur många som uppgår att de har upplevt någon form

av kränkning eller trakasserier på jobbet de senaste sex månaderna minskade siffran från 18 procent 2019 till 13 procent 2020.

– Flera har utsatts av sina kollegor, men det handlar också om kommentarer från utomstående i sociala medier, på stan och i telefonsamtal. Det är allvarligt och gör mig arg och upprörd. Men jag får även en känsla av jävlar anamma, att så här ska det inte vara, det här måste vi ändra på, säger Anna Johansson.

Hur påverkar de olika kriserna Amnesty arbete för mänskliga rättigheter? Anna Johansson konstaterar att organisationen är beroende av människors förtroende för att verka.

– När det gäller finansiering är vi, liksom många civilsamhällsorganisationer, vana vid att intäkter ibland är högre och ibland lägre. Anklagelserna om rasism är en större utmaning. Vi är medvetna om de utmaningar vi har internt eftersom vi har jobbat systematiskt med jämlikhetsarbete i flera år.

Styrelsen ska inleda rekryteringen av en ny generalsekreterare under våren. Under tiden arbetar Anna Johansson som tillförordnad för att Amnesty ska komma vidare i arbetet med sina svårigheter.

– Vi är en stor medlemsrörelse med många kunniga och engagerade medarbetare och aktivister. Även om generalsekreteraren är en viktig roll så står och faller vi inte med om den personen är ordinarie eller inte, säger hon.

För Anna Lindenfors känns det som länge sedan hon tillträdde som generalsekreterare för Amnesty 2014. Sedan dess har hon drivit förändring på framför allt tre områden. Det första handlar om rättighetsarbete i Sverige med fokus på diskriminering, till exempel när det gäller utsatta EU-migranter, samer och etnisk diskriminering. Hon har också professionaliserat sekretariatet och utvecklat styrelsens arbete med tydligare målsättningar och uppföljningssystem.

Det tredje området handlar om att stärka

organisationen genom aktivism och jämlikhet.

– Det är viktigt för att få genomslag för mänskliga rättigheter, men också för att vi är en rättighetsorganisation och då behöver vara tillgängliga och inkluderande.

Vilka är dina bästa minnen?

– Det djupa engagemanget hos personal och aktivister att vilja skapa en värld där mänskliga rättigheter är rättesnöret. Jag får gåshud när jag tänker på hur starkt det är.

Finns det något beslut som har varit svårt?

– Det har varit flera svåra beslut. Diskussionen om personer som säljer sex var till exempel en kontroversiell fråga. Vi drev både en annan hållning gentemot Amnesty internationellt och mot den som finns i Sverige, då fick vi verkligen vrida och vända på argumenten, där landade vi bra och lyckades påverka den internationella policyn på ett bra sätt (se Amnesty Press nummer 3/2015).

Du har också suttit i Amnesty Internationals globala ledningsgrupp, hur var det?

– Jag trivs i den globala miljön och det är en grupp kloka människor som har många kontakter ute i rörelsen. Det har varit en spännande roll att titta på saker ur sektionernas perspektiv. Jag har bland annat bidragit till tydligare människorättsskrivningar om klimatkrisarbetet och skrivningar på fler områden om att vi ska vara en antirasistisk organisation.

Vad ska du göra nu?

– Efter de här sju åren tänker jag ta en liten paus och passa på och reflektera över vad jag vill göra framöver. Men också titta på vilka förutsättningar jag behöver för att göra det jag är bäst på. Jag önskar Amnesty all lycka i sitt viktiga arbete och önskar styrelsen lycka till i att rekrytera en ny generalsekreterare. ■■■

FORTSATT RÄTTEGÅNGAR

TURKIET. I Turkiet fortsätter rättsliga processer mot journalister och människorättsförfvarare. I slutet av november 2020 beslöt en domstol i Istanbul att fastställa fällande domar mot Amnestys förre ordförande i Turkiet, **Taner Kılıç** och förre Amnestychefen **İdil Eser**. De dömdes tillsammans med **Özlem Dalkıran** and **Günal Kurşun** i juli till fängelse för påstådda terroristbrott i det så kallade Büyükkada-fallet.

Tio personer greps i juli 2017 i samband med en workshop i digital säkerhet medan **Taner Kılıç** hade gripits tidigare. De gripna hölls häktade i upp till över ett år och efter en lång process med ständiga uppskov frikändes sju av de elva den 3 juli 2020 medan fyra av dem fälldes av domarna med två röster mot en. Domarna har överklagats och väntas tas upp i högre instans i slutet av februari.

Den 3 februari inleddes en ny rättegång mot **Erol Önderoğlu**, representant för Reportrar utan gränser i Turkiet, människorättsförfvararen **Şebnem Korur Fincancı** och författaren **Ahmet Nesin**. De riskerar åter 14 års fängelse för "propaganda för terroristorganisation" efter att ha friats av en domstol i juli 2019.

Människorättsförfvararen, finansmannen och filantropen, **Osman Kavala**, har suttit i häkte sedan den 18 oktober 2017. I den pågående rättsprocessen har åklagaren krävt livstids fängelse. President **Recep Tayyip Erdoğan** har beskrivit **Osman Kavala** som "den lokala kollaboratören i en utländsk konspiration mot Turkiet". **Kavala** frikändes den 18 februari 2020 för protesterna i Gezi-parken i Istanbul 2013. Några timmar efter frigivningen greps han igen, nu anklagad för nya brott.

Eren Keskin, vice ordförande i människorättsorganisationen İHD, ska i februari ställas inför rätta för "stöd till terroristorganisation". **Palmeccentret**, Svenska PEN, Amnesty International med flera krävde den 18 januari att åtalet läggs ned. IIII

Osman Kavala

INGEN RÄTTVISA. Segerparaden i Colombo den 28 maj 2009 sedan Sri Lankas regeringsarmé besegrat LTTE. Nu kritiserar FN bristen på utredningar om människorättsbrott.

FOTO: DAVID GRAY/REUTERS/TT

Hård kritik mot

Sri Lanka

Trots att många år har gått sedan konflikten tog slut har Sri Lankas regering inte utrett de människorättsbrott som begicks under inbördeskriget 1983-2009, konstateras i en ny FN-rapport.

SRI LANKA. Minst 100 000 människor beräknas ha dödats under det nästan tre decennier långa inbördeskriget mellan regeringsstyrkor och den tamilska gerillan LTTE. I denna rapport från 2010 dokumenteras i detalj över 600 händelser i Kongo från 1993 till 2003.

Ända sedan krigsslutet 2009 har familjer till krigets offer krävt upprättelse för de många människorättsbrott som de menar begicks av regeringsstyrkorna,

men hittills har straffrihet rått.

Den 27 januari konstaterade FN:s människorättskontor OHCHR i en rapport att tiotusentals familjer i landet fortfarande väntar på att få veta vad som hänt med deras anhöriga. Samtidigt innebär det uteblivna agerandet från regeringen en betydligt förhöjd risk för att tidigare övergrepp ska återupprepas, konstaterar FN-organet.

Enligt rapporten har dessutom civila organisationer, människorättsförfvarare och krigets offer utsatts för en skarp övervakning och fler trakasserier. Detta samtidigt som utrymmet för de oberoende medierna har minskat.

I slutet av förra året blev många muslimer på Sri Lanka mycket upprörda efter att det framkommit att flera muslimer som avlidit

i covid-19 hade blivit kremerade – mot deras anhörigas vilja.

Amnesty International har kritiserat landet för att under tvång kremera muslimer som fallit offer för covid-19 – i stället för att låta familjerna anordna begravningar i enlighet med deras religiösa tro.

Den lokale människorättsaktivisten **Shreen Saroor** säger att intoleransen mot religiösa minoriteter har vuxit länge i landet, och att FN och omvärlden måste agera för att motverka den växande nationalismen i landet, där en majoritet av befolkningen är buddister.

Nyligen dokumenterade Human Rights Watch, HRW, hur regeringen under president **Gotabaya Rajapaksa** har agerat mot personer som arbetar för att

rättvisa ska skipas för de brott som begicks under inbördeskriget. Samtidigt slog HRW fast att FN:s människorättsråd bör anta en resolution som visar att omvärlden kräver att övergreppen upphör och att offren får upprättelse.

År 2018 slog Sri Lankas regering i flera uttalanden fast att man skulle leva upp till tidigare löften om att utreda de påstådda människorättsbrott som begicks under kriget. Men efter att **Gotabaya Rajapaksa** kom till makten 2019 har han genomfört åtgärder som bland annat inneburit att presidentmakten har stärkts samtidigt som de oberoende kommissioner som haft till uppgift att bevaka människorättsituationen försvagats betydligt.

SANIA FAROOQUI, IPS/New Delhi

INGEN UTREDNING OM DAWIT ISAAK

SVERIGE. Den 12 januari meddelade åklagare **Karolina Wieslander** på Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet att det inte blir någon förundersökning om brott mot mänskligheten från Eritreas politiska ledning. Hon anser att det finns misstanke om brott men anser att en utredning skulle bli för svår eftersom Eritrea inte kommer att vilja samarbeta.

Det var Reportrar utan gränser som tillsammans med bland andra **Esayas Isaaq**, bror till **Dawit Isaaq**, i höstas lämnade in en polisanmälan om tortyr och påtvingat försvinnande. Den svensk-eritreanske journalisten **Dawit Isaaq** fängslades i Eritrea i september 2001.

Björn Tunbäck från Reportrar utan gränser har arbetat med frågan i över 15 år. Han sade till Journalisten att åklagarens argumentation är märklig:

– Skulle man låta bli att utreda brott där de misstänkta inte samarbetar? Åklagaren anser också att en utredning skulle försvåra för UD att få **Dawit** fri. Efter snart två decennier utan resultat är det ett svagt argument. IIII

ÄNNU INGA PENGAR TILL OFFREN

TCHAD. Den 30 maj 2016 dömdes **Hissène Habré**, som var president i Tchad 1982-1990, till livstids fängelse för brott mot mänskligheten av en domstol i Senegal som stöddes av Afrikanska unionen, AU. 7 396 offer skulle få ekonomisk kompensation från en fond AU skapade. En rad människorättsorganisationer, däribland Amnesty International och Human Rights

Watch, krävde den 26 januari att pengar börjar betalas ut. IIII

GODA VÄNNER. **Hissène Habré** stöddes av USA:s president **Ronald Reagan**.

FOTO: HRW

Lättillgängligt trots tunga ämnen

HÅGKOMSTER AV MIN ICKE-EXISTENS

Rebecca Solnit
Översättning: **Helena Hansson**
Daidalos

FÖR ETT TAG SEDAN lade författaren **Tone Schunnesson** upp en story på Instagram där hon skrev om hur man ibland mår dåligt av att läsa för mycket feministisk teori på en gång, eftersom det påminner om hur förnedrad man blivit och att ingen, varken kvinna eller man, tar en på allvar. Jag tog en screenshot och sparade den bland bilderna i telefonen, för att jag kände igen mig i det Schunnesson skrev. Samma känsla av igenkänning återkommer när jag läser **Rebecca Solnits** senaste bok "Hågkomster av min icke-existens".

Boken är en samling självbiografiska essäer som kretsar kring allt från journalistik, författarskap, kultur, aktivism och inte minst feminism. Solnit är uppväxt och bosatt i San Francisco och staden utgör bakgrunden i många av essäerna. Som läsare får man en inblick i de kulturströmningar som fanns i staden på 1970- och 1980-talet.

Den röda tråden är dock Solnits erfarenheter av att navigera i en värld som på olika sätt har begränsat, ifrågasatt eller tystat henne på grund av att hon är kvinna. Det är spännande att följa med i Solnits texter där hon låter händelser eller erfarenheter från sitt eget liv beskriva större samhälleliga strukturer.

Flera av essäerna handlar om Solnits egen väg till feminismen. Hon beskriver på ett personligt och lättillgängligt sätt hur frustrerande det kan vara att inte kunna sätta ord på förtrycket i ett patriarkat.

Solnits sätt att berätta saker med stor detaljrikedom och en personlig approach ger boken en särskild livfullhet, sina tunga ämnen till trots.

SANNA BLOMGREN

FOTO: SAMI KUOKKANEN

KÄRLEK. Tove Jansson (Alma Pöysti) möter Atos Wirtanen (Shanti Roney) i filmen "Tove".

Inspirerande porträtt av Tove Jansson

TOVE

Skådespelare: **Alma Pöysti, Krista Kosonen, Shanti Roney**
Regi: **Zaida Bergroth**
Land: **Finland**

FYRA VECKOR efter premiären i höstas hade "Tove", den första långfilmen om författaren och konstnären **Tove Jansson**, slagit publikrekord i Finland.

Trots coronarestriktioner hade över 100 000 biobesökare sett filmen och gjort den till den mest sedda finlands-svenska filmen någonsin. Tove är regisserad av **Zaida Bergroth** och utspelar sig mellan åren 1944–1954. I huvudrollen som Tove ser vi **Alma Pöysti**, som lyckas fånga en lika delar stark och modig

som sårbar person i sin fina gestaltning.

Mot en bakgrund av Helsingfors arkitektur, vindar som viner, fest, dans, jazzmusik på grammo-fonskiva och målardukar, penslar och papper i Tove Janssons ateljé får vi följa med i en utforskande och formativ period i Toves liv. Det var under dessa år efter andra världskriget som de första böckerna om mumintrollen; "Småtrollen och den stora översvämningen" (1945), "Kometjakten" (1946) och "Trollkarlens hatt" (1948), kom ut. För många är det förstas för sina berättelser om mumintrollen som Tove är mest känd. Men i filmen får vi se fler sidor av hennes konstnärskap.

Som dotter till **Signe Hammar-**

sten-Jansson, tecknare, och **Viktor Jansson**, skulptör, visade det sig inte vara helt enkelt att finna sin egen plats som konstnär. Framför allt var det Toves pappa som hade starka åsikter kring det Tove skapade.

Men det är inte bara sin identitet som konstnär som Tove utforskar under dessa år, utan också sin sexualitet och hur hon vill utforma sina relationer. Tove träffar teaterregissören **Vivica Bandler (Krista Kosonen)** som hon inleder ett förhållande med. Likaså förälskar hon sig i journalisten och politikern **Atos Wirtanen (Shanti Roney)**. I den sista delen av filmen presenteras vi också för **Tuulikki Pietilä (Joanna Haartti)**, som sedermera blev Toves livspartner.

I de delar av filmen som skildrar Toves kärleksrelationer får den som läst böckerna om mumintrollen en nyckel till vilka som gett liv åt karaktärerna **Toffslan** och **Viffslan** och deras egensinniga språk. Faktumet att Tove hade en lesbisk relation får ta relativt lite plats i filmen. Det som snarare får utrymme är Toves nyfikenhet och öppenhet till sina kärleksrelationer. Och det känns uppfriskande att det är kärleken, snarare än kärleksobjektet, som får stå i fokus i berättelsen.

Filmerna om Tove är förstas ingen dokumentär, utan fiktion. Huruvida det som gestaltas är 100 procent sant eller verklighetstroget kan vi inte veta säkert. Men det är oavsett ett vackert, inspirerande och livfullt porträtt av en av världens mest omtyckta författare och konstnärer. Och samtidigt är det en tidlös berättelse om att försöka hitta sin identitet och reda ut vem man vill vara här i världen.

SANNA BLOMGREN

UPPSLUKANDE OM HJÄLTAR

SUNDETS RÖDA NEJLIKOR. HUR SVENSK POLIS OCH HELSINGÖRS SYKLUBB RÄDDADE DANSKA FLYKTINGAR UNDER ANDRA VÄRLDSKRIGET

Conny Palmkvist
Forum

UNDER ÅRENS LOPP har jag ett antal gånger njutit av de fina stränderna på nordöstra Själland. Jag har ätit utsökta rödspättor på mysiga restauranger och strosat runt i idylliska Helsingör. Nästa gång jag kommer dit kommer jag ha 1940-talets historia med mig i tankarna.

"Sundets röda nejlikor" av **Conny Palmkvist** tar tid att ta sig igenom (521 sidor) men är en fullständigt uppslukande läsning.

Uppgången och granskningen kring Sveriges agerande under andra världskriget är en pågående process där samlingsregeringens anpassningspolitik för att hålla landet utanför kriget ofta kritiserats.

Det är förtjänstfullt att **Palmkvist** lyfter fram en annan sida från krigsåren; de som valde att agera för att rädda människor undan det nazityska styret.

Han ger en bred och detaljrik bild av händelserna i Helsingör och Helsingborg med fokus på åren

1943–1945. Det blir en berättelse fylld med spänning och känslor och i boken träder ett antal personer fram på ett mycket levande sätt ur historiens glömska.

Den tyska ockupationen av Danmark var länge ur nazisternas synvinkel ett föredöme, ett land där livet gick vidare. Landet kapitulerade omedelbart efter invasionen 9 april 1940 och regeringen satt kvar. Ett mindre antal danskar valde att bli aktiva nazister även om partiet DNSAP inte ens vid valet i mars 1943 fick mer än drygt två procent.

I augusti 1943 tog tyskarna över makten och i oktober skulle Danmarks 7 800 judar deporteras. Motståndsrörelsen lyckades dock rädda över 7 200 judar till Sverige.

Palmkvist berättar om hur en liten grupp danskar i Helsingör, "Syklubben", i samarbete med svenskar i Helsingborg på ett närmast osannolikt sätt sedan håller igång en transportlinje över sundet under de sista krigsåren. De räddar 1 400 människor.

"Och man gör väl det som måste göras. För anständighetens skull." Så svarar en av Syklubbens medhjälpare på frågan om varför riskera livet för okända människor.

ULF B ANDERSSON

PÅ FLYKT. I små båtar flydde människor från Danmark till Sverige. Denna båt är på väg till Ystad.

FOTO: WIKIMEDIA

Historien om ett krig

DET VAR EN GÅNG ETT IRAK

Regi: **James Bluemel**
Land: **Storbritannien**

I BRITTISKA BBC och amerikanska PBS visades sommaren 2020 dokumentärserien "Once Upon a Time in Iraq" som nu visas av SVT i "Dokument utifrån". *James Bluemels* serie i fem delar fick goda recensioner. Det har dock funnits kritik, till exempel av *Nazli Tarzi* i *New Arab*, som har kritiserat fragmentarisk historieskrivning och att det är för få irakiska röster jämfört med journalister och militärer från USA.

USA:s president *George W Bush* och Storbritanniens

premiärminister *Tony Blair* ledde 2002–2003 en gigantisk desinformationskampanj för att få stöd för det anfall mot Irak som inleddes i mars 2003. Den 30 april 2003 utropade Bush att kriget var över men det var bara början på den utveckling vi ännu inte har sett slutet på. Kriget mot ockupationsmakten fortsatte tillsammans med ett sektaristiskt inbördeskrig som följdes av Islamiska statens utropande av ett kalifat 2014.

För den som vill förstå bakgrunden till Irak idag ger intervjuerna i Bluemels serie intressanta pusselbitar och ett rikligt arkivmaterial för oss också bland annat tillbaka till Bagdad 2003 och de fruktansvärda striderna i Falluja 2004.

FOTO: BBC

EFTER KRIGET. I "Det var en gång ett Irak" berättas om krigets följder.

SE ALLA DELAR
Finns på SVT Play till 16 juli.

USA:s ockupationspolitik gick från en total nonchalans av verkligheten till en brutal repression, där bilderna från tortyren i Abu Ghraib 2004 skakade världen.

En av dem som intervjuas i filmen är *Mustafa Abed*. Hans familj tillhörde de 50 000 civila som var kvar i Falluja när USA inledde sitt anfall. Då var han knappt två år. Han överlevde men förlorade ena benet. *Mustafa Abeds* ord idag om att han önskar att alla ska avstå från krig etsar sig kvar i minnet.

ULF B ANDERSSON

EN MÅNAD I BELARUS

DAGAR I BELARUS

Julia Tsimafejeva
Översättning:
Ida Börjel
Norstedts

DEN 9 AUGUSTI 2020 gick Belarus till val. Återigen vann sittande presidenten *Aleksandr Lukasjenko* men valfusket var ganska uppenbart. Omfattande protester utbröt och tusentals människor intog gatorna. Rapporterna om det besinningslösa våldet mot fredliga demonstranter och de som greps var skakande.

I "Dagar i Belarus", skildrar poeten *Julia Tsimafejeva* händelser från den 1 oktober och en månad framåt. Det är ingen stor litterär text men en mycket levande beskrivning av vad som händer i

ett land så nära oss men ändå så långt borta. I korta texter skriver *Tsimafejeva* om promenadprotesterna i huvudstaden Minsk på söndagarna, känslan av trygghet i massan och att det inte ens förekommer fall av ficktjuveri trots de stora människomassorna som trängs på gatorna.

Jag känner mig nästan själv närvarande när hon beskriver hur staden paralyseras, gator spärras av, metrostationer stängs och internet släcks ner. Vi får också veta hur man bäst förbereder sig för en eventuell vistelse i häktet: Varma kläder, vattna blommorna, ta med pass och vattenflaska, rensa mobilen. Glöm inte att se till att katten har mat för några dagar.

Deras vapen är inte bara slagord utan även sång och dikt. Körer samlas snabbt, sjunger en sång och upplöses sedan lika snabbt.

Tsimafejeva noterar också att belarusierna som aldrig förr har lärt sig använda proxy och VPN, det vill säga hur man döljer sin trafik på internet. Man anar förtvivlan i hennes röst över den brutala behandlingen av dem som grips och hur en människa kan göra så mot någon annan. Är de inte belarusier?

Den avslutande texten skrivs 1–2 november, Allhelgonahelgen, då man i Belarus även minns "De avrätade poeternas natt". I oktober 1937 mördades 130 belarusiska intellektuella av de sovjetiska myndigheterna i Kurapaty-skogen utanför Minsk. Sanningen om massgravarna kom fram först på 1980-talet och platsen har blivit ett minnesmärke över Stalinregimens offer.

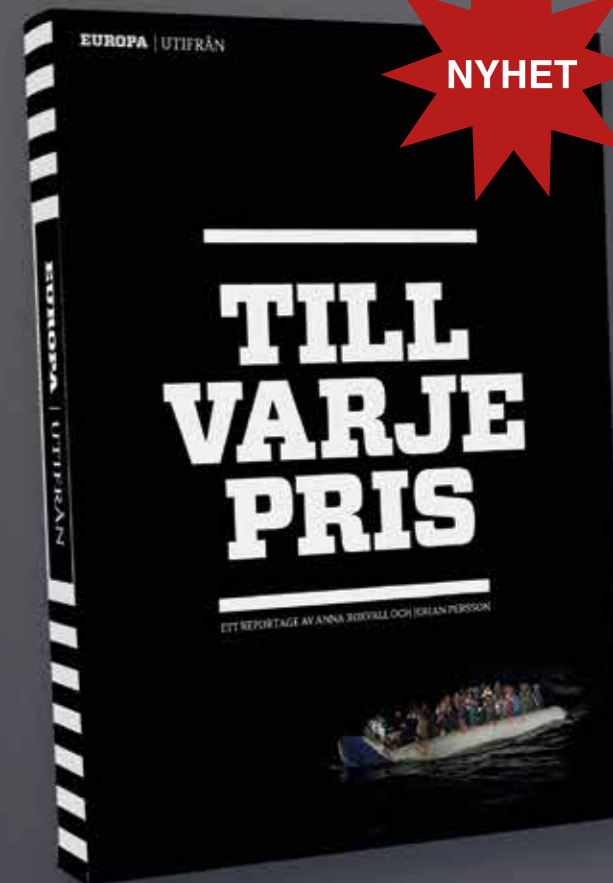
Under demonstrationen denna dag grips *Julia Tsimafejevas* bror och vi får följa hur de anhöriga med stor oro söker honom på olika häkten.

ANDREA BODEKULL

Anna Roxvall & Johan Persson avslöjar spelet bakom den europeiska migrationspolitiken

I LÄCKANDE GUMMIBÅTAR och murkna fiskeskutor lyckades mer än en miljon människor ta sig över Medelhavet till Europa under flyktingkrisens år 2015. Fem år senare anlände färre än 100 000 personer och EU-ledare utropade triumferande krisen över. Men vad döljer sig bakom de låga siffrorna och talet om framgång?

ANNA ROXVALL OCH JOHAN PERSSON reser i den europeiska migrationspolitikens spår genom Afrika, där bistånd byts mot migrationsbekämpning och auktoritära regimer anlitas som gränskontrollanter. Vi får följa människorna som korsar öknar, frontlinjer och stormiga hav för att ta sig till Europa. Vi får också möta gränsbevakare, krigsherrar och pressade beslutsfattare. De första är fast beslutna att nå fram, de senare fast beslutna att stoppa dem – till varje pris.

SPECIALERBJUDANDE

Som Amnesty-medlem får du köpa boken för 199 kr (ord. pris 249 kr). Beställ på Myteriförlag.se och fyll i rabattkod AMNESTY i kassan.

Fascinerande om Gambia

**SLUMPENS BARN. DEN OSAN-
NOLIKA BERÄTTELSEN OM NÄR
SVERIGE MÖTTE GAMBIA**

Amat Levin
Natur&Kultur

JOURNALISTEN Amat Levin gjorde en lista på alla svensk-gambier han kände till och kom snart upp i hundra namn. Hans debutbok är en fascinerande och lärorik bok om två länder som ligger långt från varandra geografiskt men som har fått en rad beröringspunkter.

Dock ska sägas att innehållet blir aningen spretigt då Levin har så mycket att berätta och ibland känner jag som läsare att jag vill ha en fördjupning, till exempel i den kritiska syn vi får på den gambiska mansrollen. Och i frågan om Gambia som turistland hade jag gärna sett att frågan om kvinnors sexturism hade tagits upp.

Men med detta sagt så är boken att rekommendera för alla som är nyfikna på ett av Afrikas minsta länder som har blivit ett stort turistmål för svenskar.

Bertil Harding var 1965 i Senegal och hamnade i Gambia av en slump och som Levin konstaterar; "tanken att vi svensk-gambier skulle kunna härleda vår existens till Bertil Hardings felkörning är svindlande"

Levin låter kända och okända svensk-gambier berätta både om rasism i Sverige, framgångar och motgångar och känslor för Gambia. Och han berättar om landets politiska historia, bland annat den bortglömda vänsterkuppen 1981, och diktatorn **Yahya Jammeh**, en ung löjtnant som 1994 tog makten och sedan styrde till 2017.

När Levin ger sig ut på utflykt till Jammehs hemby Kanilai, "en inkarnation av en despots förvirrad sinne", visar han vilken utmärkt berättare han är. Och hans bok lockar fram reslusten i mig i pandemins tidevarv. **ULF B ANDERSSON**

STARK RÖRELSE. Black Lives Matter startade 2013 och blev sommaren 2020 en världsomfattande slogan. Här en manifestation i San Francisco 2016.

FOTO: PAX AHIMSA GETHEN/WIKIMEDIA

Lärorikt antirasistiskt ABC

SÅ BLIR DU EN ANTIRASIST

Ibram X. Kendi
Översättning:
Erik MacQueen
Natur&Kultur

I EN SAMMANVÄVD berättelse av memoarer, svart historia och anti-rasistiska teorier riktar historikern **Ibram X. Kendi** ljuset mot rasismens många ansikten. Parallellt med att Black Lives Matter-protesterna tog fart under 2020 blev "Så blir du en antirasist" en av årets mest omtalade böcker, och författaren ses nu av många som en av USAs främsta tänkare kring rasism. I slutet av januari i år har boken äntligen

getts ut i svensk översättning.

I grund och botten handlar boken om att alla alltid agerar antingen rasistiskt eller antirasistiskt, vi kan alltså inte välja någon passiv eller neutral medelväg där vi bara "inte är rasister". Att vara antirasist handlar istället om att aktivt göra motstånd mot rasistisk politik – alltså policy som på något vis förstärker eller skapar ojämlika maktförhållanden mellan "raserna".

I X. Kendis ögon är ingen av oss immuna mot att agera rasistiskt, och han är inte sen med att erkänna sina egna rasistiska snedsteg. Berättelser från hans egen uppväxt varvas skickligt och sömlöst med genomgångar

av begrepp som makt, biologi, kropp, kultur, etnicitet och intersektionalitet (även om kapitlet om "kön" och "sexualitet" lämnar en del att önska). Ibland kan det vara svårt att veta om argumenten som presenteras är vedertagen teori eller om de helt enkelt är egna tankar, men jag tror att X. Kendi ska läsas som just en tänkare då han är en briljant sådan.

Det finns många argument i "Så blir du en antirasist" som jag tar med mig, både för att rannsaka mig själv och hur jag agerar i vardagen, men också för att ha mer kött på benen i typiska middagsbordsdiskussioner eller kommentarsfält där debatten om rasism lätt blir hätsk och känsloladdad. Jag är övertygad om att boken kan vara ett viktigt verktyg i samtalet om och arbetet mot rasism och diskriminering i Sverige.

Men att översätta en bok som X. Kendis är inte ett helt enkelt jobb, det kräver både kulturell finkänslighet och en rejäl dos kännedom om intersektionella teorier. Tyvärr tycker jag att "Så blir du en antirasist" inte helt lyckas på den fronten. Överlag upplever jag faktiskt översättningen som slarvig – det finns uppenbara korrfel på många ställen i boken och vissa koncept har översatts på felaktigt vis, vilket stör läsoplevelsen. Ibland önskade jag att jag hade haft ett referensexemplar av originalutgåvan till hands för att kunna jämföra. Trots det är boken djupgående, detaljrik och träffsäker, och jag skulle rekommendera den till precis alla som helt enkelt vill vara mer än bara "inte rasist".

EMELIE ISAKSEN

DIANGELO SKRÄDER INTE ORDEN

**VIT SKÖRHET. DÄRFÖR ÄR
DET SÅ SVÅRT FÖR VITA ATT
PRATA OM RASISM**

Robin DiAngelo
Översättning:
Peter Staffansson
Natur&Kultur

ROBIN DIANGELO är forskare i sociologi vid University of Washington i Seattle och hennes forskning kretsar bland annat kring vithet och kritisk diskursanalys. Hon är också föreläsare och har ägnat de senaste 20 åren åt att hålla i workshops och utbildningar om vithet, rasism och ojämlikhet runt om i USA. År 2011 myntade hon begreppet "white fragility", eller på svenska "vit skörhet". Sju år senare, 2018, kom hon ut med boken "White fragility. Why it's so hard for white people to talk about racism". I samband med Black Lives Matter-demonstrationerna förra våren klättrade boken högst upp på New York Times bästsäljarlista i USA. Nu ger Natur&Kultur ut boken på svenska.

I boken, som till största delen

utgår från en amerikansk kontext, ges åtskilliga exempel på tillfällen när DiAngelo, framför allt under sina workshops och föreläsningar, bevittnat vit skörhet. Och hon återger också några av de tillfällen då hon själv gett uttryck för detsamma. Hon beskriver även hur sätten vi talar om rasism antingen kan osynliggöra eller avslöja de maktförhållanden som är rasismens fundament. DiAngelo reder även ut hur ideologier som individualism och meritokrati bidrar till att upprätthålla rasismen. Hon skriver att dessa tankesystem som, liksom rasismen, är så djupt rotade i den västerländska kulturen, försvårar för oss att komma till rätta med rasismen eftersom de utgår från att alla människor har samma möjligheter oavsett ras.

Vit skörhet har förvisso toppat bästsäljarlistor i USA, men den har också kritiserats. Kritiken handlar dels om att DiAngelo generaliserar kring vita och talar nedvärderande om svarta. Och generaliserar gör hon definitivt. En annan kritik som lyfts är faktumet att hon nu som vit, i kölvattnet av Black Lives Matter-demonstrationerna, blir en go-to-författare och på så vis överröstar svarta som säger precis samma saker – och dessutom tjänar pengar på det.

"Vit skörhet" riktar sig dock till vita läsare som vill lära sig mer om, och förändra, beteenden som på olika sätt reproducerar rasism. På så vis fungerar boken som en handbok i hur man kan bli en bättre allierad. Och DiAngelo skröder inte orden, vilket känns både uppfriskande och nödvändigt. **SANNA BLOMGREN**

SYNLIGGÖR. Robin DiAngelo är forskare vid University of Washington i Seattle, utbildare och föreläsare. Hon introducerade 2011 begreppet "vit skörhet".

FOTO: GABRIEL SOLIS

”Färre nyheter”

Krisinformation.se är den statliga webbplatsen för goda råd från myndigheter i kriser. Nu känner många oro för pandemin och ett av råden i en video är att ”begränsa tiden som du läser nyheter”. Missriktat statligt råd tycker Expressens chefredaktör **Klas Granström**.

”Skott i huvudet”

Vid valet i USA vann republikanen **Marjorie Taylor Greene** en plats som kongressledamot. Hon stödjer QAnon-rörelsen som hävdar att ledande demokrater är satanister som dödar barn. I kongressen oroas också demokrater av att hon gillar inlägg som förespråkar ”ett skott i huvudet” för att bli av med representanhusets talman **Nancy Pelosi** och att **Obama** och **Clinton** ska hängas.

”Föråldrad lag”

I delstaten New York har det sedan 1976 funnits en lag för att hindra personer från att stå på gatan för att sälja sex. Lagen har enligt CNN använts av polisen för att stoppa och förhåra kvinnor utifrån könsidentitet, klädsel eller hudfärg. Den 2 februari undertecknade guvernör **Andrew Cuomo** ett upphävande av lagen. Han pekade på att transpersoner har varit extra utsatta av den föråldrade lagen.

”Omoraliska cupcakes”

En kvinnlig konditor greps i januari i Egyptens huvudstad Kairo. Hon hade försett kvinnliga partygäster på den exklusiva Gezira sportklubb med cupcakes som överst hade penisdekorationer. När bilder av dessa dök upp på sociala medier kom reaktioner. **Ashraf Sobhy**, minister för sportfrågor, lovade att undersöka incidenten och straffa förövarna.

FOTO: MIRRORPIX/MEGALIT

SIR TOM – EN AV 2,3 MILJONER DÖDA

Runt om i Storbritannien hyllades i början av februari **Tom Moore** som 100 år gammal avled av covid-19 den 2 februari. Veteranen från andra världskriget, där han tillbringade två år i Burma i kampen mot japanerna, blev en världskändis våren 2020. När Storbritannien stängde ned under första vågen av corona lovade Tom Moore att fram till sin 100-årsdag gå 100 varv runt sin dotters trädgård för att försöka samla in 1 000 pund till det brittiska hälsovårdssystemet NHS som kämpade hårt under coronakrisen.

– En liten person som jag kommer inte ha någon stor inverkan, sade Tom Moore till lokalmedia.

Bilderna på den 99-årige mannen som med rullator gick i trädgården spreds dock snabbt över världen. När insamlingen stängde hade 1,5 miljoner bidrag kommit från 53 länder och det blev 32 miljoner pund till NHS, cirka 370 miljoner kronor.

Tom Moore adlades av drottning **Elisabeth** och blev Sir Tom. När beskedet om hans bortgång kom så hyllades han runt om i Storbritannien.

Han var en av drygt 2,3 miljoner människor som under pandemins första år har avlidit runt om i världen.

Nu pågår vaccinationsprogram för att hejda den globala smittspridningen. Kritiken mot ojämn fördelning av vacciner växer. Initiativet ”People’s Vaccine” där bland andra Oxfam och Amnesty International ingår, har beräknat att nio av tio människor i fattiga länder inte kommer att få något vaccin detta år.

Tedros Adhanom Ghebreyesus, chef för WHO, Världshälsoorganisationen, varnade den 18 januari för att världen står inför ”ett moraliskt haveri” där rika länder har köpt upp mer vaccindoser än de behöver.

Och WHO-chefen pekade på fallet Guinea:

– Där handlar det inte om 25 miljoner. Inte 25 000. Utan 25 doser till ett land.

Steve Cockburn, chef på Amnesty för Ekonomisk och social rättvisa, påpekar att ”hamstring av vacciner underminerar de globala ansträngningarna att se till att alla och envar överallt ska kunna få skydd mot covid-19”.

Ulf B Andersson

TEMPO DOKUMENTÄR FESTIVAL 8-14 MARS 2021

Rabatt för
Amnesty Press-
läsare!

Tempo
är digital
i år!

Två filmer ur programmet

– I SAMARBETE MED AMNESTY INTERNATIONAL

FLY SO FAR. I El Salvador riskerar kvinnor att dömas för mord om de får missfall. Teodora ska avtjäna 30 år för att ha mördat sin dödfödda dotter. Från det överfulla kvinnofängelset hörs liknande berättelser, medan männen inom politiken och kyrkan pratar om de ofödda barnens rätt till livet. Teodora går samman med 17 andra kvinnor och en advokat för att protestera mot de orimliga straffena. De får stöd av aktivister utanför murarna och Teodoras fall tas upp i rättegång.

BE MY VOICE. Nahid Perssons nya dokumentär följer journalisten och kvinnorättskämpen Masih Alinejad som har startat en rörelse på sociala medier mot hijabtvång i Iran. Hon har flera miljoner följare och tusentals kvinnor filmar sig själva utan sjal och står upp mot regimen trots misshandel och fängelsestraff. Masih bor nu i exil i New York och kämpar för att vara deras röst i media – trots att hon känner att hon inte räcker till för alla – men hon vägrar ge upp.

Se hela programmet och köp ditt digitala festivalpass på tempofestival.se. Ange koden **AMNESTY21** så betalar du 200 istället för 260 kronor.

FATTA PENNAN

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blyxtaktioner. Det kan handla om samvetsfångar som har fängslats, dödsdömda fångar där en avrättning är nära

förestående, flyktingar som vägras söka asyl eller hotad yttrandefrihet. Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.

Misshandel och tortyr måste undersökas

 DEN 1 JANUARI meddelades att **Melih Bulu** hade utnämnts till rektor för Boğaziçi-universitetet i Istanbul i Turkiet. Han tillhör det styrande partiet AKP och utnämningen väckte protester. Den 4 januari samlades studenter till en i huvudsak fredlig protest. Minst 45 personer greps senare och många av dem har uppgett att de misshandlades och torterades i häkte. Alla är nu frigivna.

SKRIV TILL:

Istanbul Chief Prosecutor
Mr Şaban Yılmaz
Çağlayan Meydanı
Şişli Merkez Mah.
Abide-i Hürriyet Cad. No: 223
Şişli / İstanbul, Turkiet
Fax: +90 212 3757148
eller +90 212 3757585
E-post: istanbulcbs@adalet.gov.tr

Dear Mr Yilmaz,
I am writing regarding the alleged torture or other ill-treatment of students detained during dawn raids between 5 and 7 January, on allegations that they have violated the Law during an overwhelmingly peaceful assembly at the Boğaziçi University in Istanbul on 4 January.

According to their lawyers and students Amnesty International spoke to, the students detained during the dawn raids were allegedly subjected to ill-treatment. At least eight students said they were forcibly strip searched while two LGBT+ students were allegedly threatened with rape with a truncheon.

I urge you to ensure that all allegations of torture or other ill-treatment and threats and abuse by law enforcement officials against the protestors are promptly, thoroughly, independently and impartially investigated.

Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 12 mars 2021.

Brist på syrgas hotar patienter

 I MANAUS, huvudstad i delstaten Amazonas i Brasilien, råder hälsokris med brist på syrgas efter en ökning av antalet fall av covid-19. Manaus har cirka två miljoner invånare och i mitten av januari rapporterades att över 1 500 coronapatienter vårdades på sjukhus. Dödstalen stiger och hälsovårdsarbetare och delstatsmyndigheter har slagit larm om att syrgasen har tagit slut. Det finns risk att samma situation också drabbar andra städer och delstater i området.

SKRIV TILL:

Minister of Health
Eduardo Pazuello
Esplanada dos Ministérios, Bloco G.
Brasília, Distrito Federal
Brasilien
CEP: 70.058-900
E-post: chefia.gm@saude.gov.br

Dear Minister Pazuello,
I am writing to express my concern regarding the current situation in the hospitals of Manaus. The city is facing a spike in COVID-19 infections, hospitals at maximum capacity, and a lack of oxygen to treat patients. While the federal government has now sent oxygen tanks to the city, these are insufficient to meet current demand. Other cities and states in nearby regions could also be at risk of facing a similar situation.

I call upon you to take all the necessary steps to guarantee the right to health of patients in the city of Manaus and other cities in nearby regions that could face similar risks, by ensuring that they are equipped with an adequate supply of oxygen and other necessary medical supplies.

Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 12 mars 2021.

Familj försvunnen

 WEILINA MUHATAI och hennes två söner, **Muheyati Haliyoula** and **Parisati Haliyoula**, är försvunna sedan augusti 2020. De är etniska kazaker som bor i provinsen Xinjiang i nordvästra Kina. Ytterligare en son lever i Kazakstan. Det förmodade fångslandet tros ha samband med aktivism från **Haliyoula Tuerxun**, maken och fadern som uppges ha avlidit i fångenskap i december 2020. Han ska i en hemlig rättegång ha dömts till 20 års fängelse.

SKRIV TILL:

Director Gao Qi
Director of Ili Kazakh Autonomous Prefecture Public Security Bureau
398 Nanhuan Lu, Yining Shi 835000
Ili Kazakh Autonomous Prefecture
Xinjiang Uyghur Autonomous Region
Kina
Fax: +852 8037588
E-post : webmaster@xjyl.gov.cn

Dear Director Gao:
I am writing to express my concern for ethnic Kazakh Weilina Muhatai and her two sons, Muheyati Haliyoula and Parisati Haliyoula, who all went missing in August 2020. Despite attempts by family members overseas to make contact, there has been no communication with them for more than six months.

I therefore call on you to:
Release Weilina Muhatai, Muheyati Haliyoula and Parisati Haliyoula unless there is sufficient, credible and admissible evidence that they committed an internationally recognized offence. Pending their release, disclose the whereabouts of them.

Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 12 mars 2021.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på amnestypress.se (längst upp i högra hörnet).

TILLBAKABLICKEN

GODA VÄNNER. Lucia Hiriart och Augusto Pinochet får besök i husarresten den 26 mars 1999 av sina goda vän Margaret Thatcher. Vid ett tillfälle skickade Thatcher också en fin flaska Scotch som uppmaning till Chiles före diktator.

FOTO: CAMERA PRESS/TT

PINOCHET I LONDON

NÄR AUGUSTO PINOCHET TOG makten i Chile den 11 september 1973 var det med stöd av USA. Dåvarande presidenten **Richard Nixon** och utrikesministern **Henry Kissinger** föredrog en brutal militärdiktatur framför den folkvalde presidenten, socialisten **Salvador Allende**, som hade styrt sedan valsegern för Unidad Popular 1970.

År 1990 avgick Pinochet självmant efter att ha styrt med hårda metoder i nästan 17 år. I Chile hade ex-diktatorn förhandlat sig fram till en straffrihet trots att många ville se honom inför rätta för tortyr och mord. Medan många i omvärlden hade avskytt Pinochets regim och gett asyl till oppositionella som flydde för livet så hade han dock trofasta vänner. En av dessa var Storbritanniens konservativa premiärminister **Margaret Thatcher**, som styrde 1979-1990.

Pinochet och Thatcher fortsatte att ha god kontakt även sedan de båda hade lämnat makten. År 1998 reste Pinochet till London för medicinsk vård men då slog den

spanske undersökningsdomaren **Baltasar Garzón** till. Han drev ett fall där Pinochet anklagades för 94 fall av tortyr av spanska medborgare och mordet 1975 på FN-diplomaten **Carmelo Soria**, som hade flytt undan **Franco** efter spanska inbördeskriget och bosatt sig i Chile. Baltasar Garzón hade utfärdad en internationell arresteringsorder för att ställa Pinochet inför rätta i Spanien.

Den 17 oktober 1998 greps Pinochet och sattes i husarrest i London. Sedan följde 16 månaders juridisk strid där Thatcher krävde att han skulle få återvända till Chile medan Amnesty krävde utlämning till Spanien.

Pinochet påstod sig ha vacklande hälsa och till sist lät labour-regeringen honom återvända till Chile. Vid hemkomsten till Santiago den 3 mars 1990 reste sig en frisk Pinochet ur rullstolen och vinkade till sina anhängare, stolt över att ha lurat rättvisan.

ULF B ANDERSSON

Hej medlem

TACK FÖR ERT ENGAGEMANG UNDER 2020

Ett speciellt år är till ända och många av oss längtar efter vanliga vardagar, kramar och vänner. Trots ett tuft 2020 finns det ändå saker att fira. Genom allt från att skriva brev och demonstrera - på säkra sätt - till att skriva under namninsamlingar, bidra ekonomiskt och sprida information och aktioner i sociala kanaler har människor trots alla utmaningar engagerat sig och visat att förändring är möjlig. Du är en av dem – stort tack!

HEJ ANNA JOHANSSON, TILLFÖR- ORDNAD GENERALSEKRETERARE PÅ AMNESTY SVERIGE!

Hur startade ditt engagemang för mänskliga rättigheter?

Mina föräldrar var politiskt engagerade när jag växte upp och jag själv engagerade mig tidigt i Svenska kyrkans unga. Så runt köksbordet förde vi ofta samtal om solidaritet, orättvisor och människors lika värde och rättigheter. Efter gymnasiet längtade jag själv efter att bidra på något sätt. Jag flyttade därför till London som 19-åring och började arbeta ideellt med sociala rättvisefrågor, frågor som rörde barnfattigdom, hemlöshet och segregation. Sedan dess har jag arbetat med många olika frågor både i Storbritannien och i Sverige - de senaste 15 åren i olika chefs- och ledarroller - men den röda tråden har hela tiden varit mitt engagemang för människors lika värde och lika rättigheter.

När kom du först i kontakt med Amnesty?

Under en period i London, arbetade jag för en kvinnorrättsorganisation. Tillsammans med flera andra civilsamhällesorganisationer uppvaktade vi politiker och media för att förmå den dåvarande brittiska regeringen att anta internationella ramverk för att motverka människohandel. Då kom jag att arbeta nära Amnesty UK och blev imponerad av organisationens sätt att kombinera sakkunskap med olika kampanjmetoder. Jag blev då medlem i Amnesty UK och sedan, när jag flyttade tillbaka till Sverige, medlem även här. I mars 2019 fick jag själv chansen att jobba för Amnesty, med ansvar för opinionsbildnings- och påverkansfrågor. Och det har jag inte ångrat!

Vad blir fokus för Amnesty Sverige under 2021?

Vi är en gräsrotsorganisation - det är när vi gemensamt bevakar och agerar på människorättsituationen i Sverige och i världen som vi blir framgångsrika. Så det pågående arbetet med att utveckla vår aktivism, och möjliggöra att vi blir fler som engagerar oss, blir medlemmar, givare och tar gemensamt ansvar, står självklart i fokus. I oktober antog styrelsen övergripande mål och delmål för Amnesty Sverige

2021. I vårt globala arbete för mänskliga rättigheter kommer vi bland annat att fokusera på att stärka yttrande-, mötes- och föreningsfriheten globalt och att stärka ansvarsutkrävandet av aktörer som kränker mänskliga rättigheter. I Sverige fokuserar vi på att stärka jämlikhet och motverka diskriminering, samt att främja och skydda flyktingars och migranternas rättigheter. Vi har också fastställt mål för att öka möjligheten för inflytande för medlemmar och aktivister och att säkerställa att vårt arbete med rekrytering, mobilisering och organisering främjar jämlikhet. Vi kommer också att fortsätta vårt arbete för att bli en mer inkluderande och trygg organisation för alla, oavsett social identitet. Samtidigt har Amnesty Sverige just nu en ansträngd ekonomi. Det innebär att vi ska försöka uppnå ambitiösa mål, samtidigt som vi behöver vara återhållsamma med våra utgifter. För sekretariatets del, innebär det att vi under 2021 planerar att organisera om oss i syfte att spara pengar. Sammantaget försvinner sex tjänster under 2021 och ytterligare två under 2022.

Till sist - vad inspirerar dig just nu?

Jag läser så mycket och ofta jag hinner. Jag har precis avslutat "En stund är vi vackra på jorden" av Ocean Vuong, en ömsom vacker och ömsom smärtsam skildring av utanförskap, rasism, homofobi och missbruk i USA. Inspirerad av senaste ungdomsstraffen håller jag just nu på med "Det ohyggliga arvet" av Christian Catomeris. Och så inspireras jag, liksom alltid, av möten och samtal med människor. Det är i ömsesidigheten, i nyfikenheten och i solidariteten som jag lär mig som bäst. Tack för det!

©Amnesty International Danmark

8 MARS – EN DAG ATT STÅ UPP FÖR KVINNORS RÄTTIGHETER OCH RÄTTEN ATT PROTESTERA

Varje år kränks miljontals kvinnors rättigheter – rätten till hälsa, personlig säkerhet, lika skydd inför lagen och rätten till jämlikhet inom familjen. Aborträtten hotas, kvinnor tystas och i många delar av världen ses inte kvinnors rättigheter som mänskliga rättigheter. Det kan vi inte acceptera!

Internationella kvinnodagen är en dag då vi vanligtvis samlas på gator och torg för att stå upp för kvinnors rättigheter världen över. Även om vi kanske inte kan samlas till stora demonstrationer i år, ska vi ändå stå upp tillsammans, för att vi aldrig får ta kampen för kvinnors rättigheter för given!

Kvinnorättsförsvare världen över har det tuft just nu. Det är svårare att organisera sig och många kvinnorrättsorganisationer har påverkats ekonomiskt på grund av pandemin. Trots det har den senaste tiden varit en enda lång kvinnorrättsdemonstration på många håll i världen. I Polen har demonstrationer för aborträtten pågått i månader. I Mexiko har protester mot femicides (att kvinnor mördas på grund av sitt kön) mötts av polisvåld.

Att samlas i demonstrationer är ju en av våra egna absolut viktigaste metoder för att uppnå förändring. Och det har också varit en av kvinnorrättsrörelsens viktigaste metoder för förändring genom tiderna. Omkring 8:e mars i år kommer vi på olika sätt lyfta kvinnorättsförsvare och rätten att protestera.

Läs mer på amnesty.se och håll utkik i våra kanaler för mer om hur du kan engagera dig och agera.

SÅ HÄR KAN DU ENGAGERA DIG ELLER STÖDJA AMNESTY

Du kan skriva under någon av våra aktioner på amnesty.se/agerahub. Du kan bidra med pengar som finansierar våra utredningar, vårt påverkansarbete och vårt arbete med Amnestyfonden. Du kan dela de rapporter, uttalanden och namninsamlingar som vi lägger upp på sociala medier. Du kan engagera dig i en grupp och jobba mer fokuserat med en fråga. Du kan agera på egen hand. Varje insats gör skillnad. Därför är du viktig för Amnestys arbete för mänskliga rättigheter. Tack!

BLI MÅNADSGIVARE VIA AUTOGIRO PÅ AMNESTY.SE

Genom att ge via autogiro räcker din gåva längre och får en långsiktig effekt, så att ännu mer kan gå till ändamålet. Du väljer belopp och kan ändra eller avsluta när du vill.

AMNESTY ALERT

Amnesty Alert är ett kostnadsfritt sms-nätverk för att hindra akuta människorättskränkningar. Som medlem i nätverket får du ett sms om en akut händelse och genom att svara JA ställer du dig bakom vårt krav. Att svara kostar inte mer än ett vanligt sms, och du skriver såklart bara under de kampanjer du vill. Gå med här amnesty.se/alert

BLI AKTIV

Oavsett hur du väljer att engagera dig gör din insats vårt arbete för mänskliga rättigheter starkare. Engagera dig lokalt tillsammans med andra aktivister eller anpassa ditt engagemang efter dina förutsättningar. Läs mer på amnesty.se/bliaktiv

STÖD AMNESTYS ARBETE MED EN GÅVA

Du kan alltid stödja Amnestys arbete via Swish 900 07 20 eller på amnesty.se samt plusgiro 900072-0 och bankgiro 900-0720

Vill du veta mer om att testamentera till Amnesty? Kontakta oss på testamenten@amnesty.se

HANDLA I AMNESTYBUTIKEN

Köp hållbart producerade produkter till dig själv eller att ge bort på [butik.amnesty.se!](https://butik.amnesty.se)

ehs.se

Studera mänskliga rättigheter!

Program
Fristående kurser
Uppdragsutbildning

Enskilda Högskolan
Stockholm
Högskolan för mänskliga rättigheter
och demokrati

Enskilda Högskolan Stockholm · Åkeshovsv. 29 · Bromma · ehs.se

Sista anmälningsdag
15 april

HÖJ DIN RÖST PÅ AMNESTYS ÅRSMÖTE

VÄLKOMMEN PÅ DIGITALT ÅRSMÖTE FÖR AMNESTY SVERIGE 3-9 MAJ 2021

Pandemi, polisvåld, protester och abortförbud. 2020 har varit ett tufft år, men nu tar vi nya tag. Kampen för mänskliga rättigheter fortsätter och vi behöver din röst för att skapa förändring.

På grund av rådande pandemi hålls Amnestys årsmöte digitalt. Under årsmötet kommer vi fatta beslut om sektionens framtid, delta i workshops, välja styrelse och lyssna till spännande talare.

Mer information om årsmötet och hur du gör för att anmäla dig hittar du på amnesty.se/årsmöte.

Välkommen.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ETT HELT ÅR!

PRENUMERERA PÅ AMNESTY PRESS.

- Ja, jag vill prenumerera på Amnesty Press. Fyra nr per år kostar 200 kr. Skicka mig ett inbetalningskort.
- Ja, jag vill bli medlem. För 240 kronor om året ingår Amnesty Press i ditt medlemskap.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty International, svarspost 110 610 800, Box 4719, 116 92 Stockholm

Fotograf: Richard James Morley

AMNESTY
INTERNATIONAL

VET DU ATT AMNESTY BESÖKER MIGRATIONSVERKETS FÖRVAR? VI BEHÖVER BLI FLER. VI BEHÖVER DIG.

Besöken på Migrationsverkets förvar är en mycket viktig del av Amnestys arbete för flyktingars och migranternas rättigheter. Våra besökare möter personer som är frihetsberövade i väntan på utvisning från Sverige och ofta i en utsatt situation. Vi finns där för att vara

ett medmänskligt stöd och samtidigt se till att de förvarstagnas grundläggande rättigheter tillvaratas. Som förvarsbesökare ingår du i en grupp som utöver att genomföra besöken tillsammans är i regelbunden kontakt med flykting- och migrationsteamet på sekretariatet. Några

gånger per år träffas vi också nationellt för att fylla på kunskap och ta hjälp av varandra. Vi söker personer till våra förvarsgrupper i Göteborg, Gävle, Märsta och Åstorp. Eller varför inte vara med och starta besöksverksamhet på förvaren i Flen eller Ljunghed?

Kontakta Ellinor Hagman och Madelaine Seidlitz på flykting@amnesty.se om du vill veta mer om uppdraget.

BRÅKA FRÅN GRAVEN

Ta kampen mot förtryckare och orättvisor även efter din död. Skriv in Amnesty International i ditt testamente så hjälper vi dig att fortsätta kämpa för mänskliga rättigheter så länge det behövs.

Läs mer om hur du kan inkludera Amnesty i ditt testamente på amnesty.se/testamente

Amnesty Press
@amnestypress

Startsida

Inlägg

Foton

Om

Community

DU FÖLJER VÄL **AMNESTY PRESS**
PÅ FACEBOOK?

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

AMNESTY
INTERNATIONAL

DU ÄR VIKTIG!

DU GÖR SKILLNAD

Det är du som medlem som gör det möjligt för Amnesty att förändra. Ditt stöd gör att vår gemensamma röst kan vara stark och stadig. En enda människa kan inte förändra allt, men tillsammans kan vi göra det. Om du har möjlighet, swisha gärna en extragåva till nummer 900 07 20. Alla gåvor är betydelsefulla.

Stort tack för att du stödjer oss!

AMNESTY
INTERNATIONAL

Kan en Postkodlott bidra till ett öppnare, friare samhälle?

Det kanske låter konstigt, men på sätt och vis kan en lott faktiskt bidra till ett öppnare och friare samhälle. Eftersom hela överskottet från Postkodlotteriets försäljning går till 57 viktiga organisationer, bland andra Amnesty International som kämpar för att stärka våra mänskliga rättigheter. Tack vare alla som har eller har haft en Postkodlott har Amnesty hittills fått ta emot 185 miljoner kronor.

Det är det allra bästa med Postkodlotteriet.

Men det finns en sak till som är väldigt bra, och det är att du kan vinna tillsammans med dina grannar, samtidigt som du bidrar.

Visste du att nästan en miljon människor i Sverige är med i Postkodlotteriet?

Det är fantastiskt, vilken kraft! Nästan en miljon människor som delar drömmen om att vinna stort – och drömmen om en bättre värld.

Rickard Sjöberg är programledare och vinstudelare i Postkodlotteriet.

Köp lott eller läs mer på postkodlotteriet.se

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhängig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

“JAG ÄR INTE ENSAM, JAG ÄR MÅNGA!”

I Pakistan gömmer många flickor sina skolböcker i ris och mjölkkrur som de bär på sina huvuden långa sträckor för att ta sig till skolan. Talibaner och andra våldsförare stoppar inte dessa flickor då de antar att flickorna enbart är engagerade i sina hem. Maira 11 år har gjort detta i fyra år och när jag frågar henne om hon inte är rädd när hon går till och från skolan och förbi beväpnade talibaner, svarar hon på urdu ”jag är inte ensam, jag är många!” För mig definierade Maira begreppet aktivism. Hon förklarade att vetskapen om att det var många flickor som kämpade för sina rättigheter på samma sätt gjorde att rädslan avtog litegrann varje dag. Kampen var inte enbart Mairas utan alla flickors och de lever dagligen med känslan, kraften att de gör detta tillsammans. Så länge känslan håller i sig fortsätter rörelsen.

Amnesty skapar den känslan varje dag hos miljontals individer globalt. ”Jag är många” är ett sentiment som stärker orken att fortsätta. År 2020:s Right Livelihood pristagare från Belarus, Ales Bialiatski, beskrev hur han spenderat år i fängelse på grund av falska anklagelser från regimen. I ett samtal med mig nämner han hur Amnestys närmare 40 000 brev stärkte hans vilja och envishet att fortsätta. ”Jag fick 40 000 brev under mina fängelseår, jag var inte ensam.”

Amnesty är en stark aktivistorganisation och människor är klarsynta när det gäller vad som är rätt och vad som är orätt, även inom den

egna organisationen – vilket visar sig av kritiken från både nuvarande och före detta medarbetare som uppdagats under 2020. Det gångna året har varit tuft för vår organisation. Att individer nu reagerar mot vithetsnormer och etablerade maktstrukturer är inte så konstigt egentligen. Det krävs ett alert ledarskap som förstår hur riskabelt det är med enfald. Jag menar att det svenska civilsamhället som ju hållit sig fast vid en vithetsnorm – behöver vara beredda på att det som hänt på Amnesty också kan komma att hända hos dem. För Amnestys del, så har organisationen oerhört starka rötter och vid en kris är det dessa rötter som stabiliserar.

Vi behöver fortsätta arbetet för ett mångfaldigt Amnesty Sverige som i sin struktur speglar det svenska samhället och genom detta få med fler svenskar i rörelsen. Detta är livsviktigt i tider av populism och ett alltför ofta nedmonterande av demokratiska principer. Amnesty Sverige kommer fortsätta kampen för rättvisa både utanför Amnesty och inom Amnesty. Klarsyntheten i vad som är rätt och orätt visar att vår identitet och styrka kvarstår som rörelse och organisation. Dessa insikter gör oss starkare som rörelse. Och jag ser inget annat än ett Amnesty som lyfter än mer under 2021. Detta är en tid då Amnesty behöver synas, växa, ta en större plats och höras alltmer! Demokratier vacklar, världsledare tvekar och klimatet blir allt febrigare, trots dessa motgångar och motstånd är det aktivisterna som visar vägen med stort mod och ork. Mer aktivism blir därför svaret. Vi behöver bli fler, så att fler kan känna kraften i ”jag är inte ensam, jag är många!”

PARUL SHARMA, ORDFÖRANDE

POSTTIDNING B

Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan):

ANNONS

DÄR LIGGER DU

OCH PROTESTERAR

MOT HOMOFOBA LAGAR 🥰

Med sms-nätverket Amnesty Alert
kan du agera mot orättvisor på
några sekunder.

Sms:a ALERT
till 72990 för att gå med.

AMNESTY
INTERNATIONAL

